

Ludo Štefko

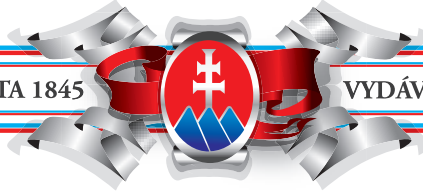
SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 34
38/2019
21. september 2019

Cena 0,50 €

ZALOŽIL LUDOVIT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

PUBLICISTA LUDOVIT ŠTEVKO O DEMOKRACII PO SLOVENSKY
Strana 4.

ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ TÝCH
NAJMEŇ ZARÁBAJÚCICH
Strana 5.

KOMU LEŽÍ V ŽALÚDKU
SUDCA ŠTEFAN HARABIN
Strana 6.

KONCERTOVAL BEETHOVEN
VO FINTICIACH PRI PREŠOVE?
Strana 8.

AUGUST HORISLAV ŠKULTÉTY
AKO REŠPEKTOVANÝ PEDAGÓG
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Keď sme si už mysleli, že slovensko-maďarské vzťahy prežívajú politické otepľenie, futbalový zápas v Budapešti o postup na majstrovstvá Európy nás okamžite vyviedol z omylu. V dobrej viere sme dúfali, že aj najradikálnejšie skupiny obyvateľstva na oboch stranách Dunaja pochopili, že slovensko-maďarská spolupráca v Európskej únii, ale predovšetkým v rámci regiónu Vyšehradskej štvorky, môže mať osov pre obe krajiny.

My Slováci sa tak aj správame. A to nielen na oficiálnej politickej úrovni, ale v celom priereze slovenskej spoločnosti vrátane futbalových štadiónov. Počas prvého futbalového duelu na trnavskom štadióne sa slovenskí fanúšikovia správajú slušne. Nevypískali hymnu súpera, neprovokovali maďarských fanúšikov. Prvé víťazstvo Slovenska sme si teda vychutnávali s radosťou. Druhé – na štadióne súpera, malo však pre nás jemne trpkú príchuť. A to nie z dôvodu zlého výkonu futbalistov, ale pre správanie futbalových fanúšikov z Maďarska a, žiaľ, aj časti zo Slovenska. Štadión písal počas tónov slovenskej hymny. To nebolo všetko. Šokom pre Slovákov bolo, keď v ich sektore pre hostí slovenskí občania maďarskej národnosti z oblastí slovenského juhu tiež pískali na slovenskú hymnu, otáčali sa slovenským reprezentantom chrbtom, ukazovali im posmešné a vulgárne symboly a vyvolávali konflikty s pravovernými slovenskými fanúšikmi. Jediné víťazstvo Slovákov bolo balzomom na výtržnosť slovenských Maďarov – i maďarských fanúšikov, ktorí predávali suveníry na zápas s protislovenskou tematikou.

Na budúci rok v júni si pripomenieme sto rokov od Trianonskej dohody, ktorá po prvej svetovej vojne stanovila terajšie hranice Európy. Je zrejme, že niektoré porazené štáty na čele s Maďarskom sa z Trianonom nevyrovnali dodnes. Iredentistické sklony ich piatich kolón v okolitých štátoch sa začínajú nanovo prebúdať. A to nielen v hlavách futbalových radikálov, ale i politikov. Najnovšie poslanec slovenského parlamentu maďarskej národnosti Z. Šimon predkladá návrh zákona na zrušenie pozície slovenského jazyka ako štátneho jazyka na území slovenskej vlasti. Netreba zabúdať, že agresívni fanúšikovia zo slovenského juhu, sú aj voľicmi vládnej strany MOST – Híd. História sa opakuje. Opäť. Musíme byť ostražití...

Maroš SMOLEC,
šéfredaktor SNN

ISSN 0862-8823
38
9 770862 882007

Maďarskí futbaloví tiežfanúšikovia ukázali svoju pravú extrémistickú tvár Maďarský šovinizmus nepozná hranice

Matej MINDÁR – Foto: internet, zdroje Nový čas, Pravda

Slovenská futbalová reprezentácia víťazstvom nad domácim Maďarskom sa po krutej domácej prehre s vicemajstrami sveta Chorvátmi vrátila naspäť do hry o postup na budúcoročné majstrovstvá Európy. Lenže nešportové správanie mnohých domácich maďarských fanúšikov a tiežfanúšikov zo Žitného ostrova so slovenským občianstvom počas zápasu ukázalo, že ich nenávisť voči slovenskému národu a našej štátnosti je až fanatická.

Už pri vstupe na štadión niektorí maďarskí pouliční predajcovia ponúkali svojim verným a „šovinistickým“ fanúšikom šály s doslova hanebným znevážením slovenského národa. Výrazy na ňom nemožno ani publikovať. V jednej z kolekcií bol nenávisťne a bojovne preškrtnutý slovenský štátny symbol, ktorý sprevádzal komentár Slovenské hovno! Na ďalších „mocný maďarský orol naťahoval pazúry na bojzlivú slovenskú myšku...“ Je to normálne, aby sa mnohí Maďari dodnes nezmiernili s tým, že veľké tisícročné Uhorsko je už dávno zabudnutá minulosť? Ako vidno nie.

VYPÍSKANÁ HYMNA

Počas zápasu nechýbali v radoch domácich maďarských fanúšikov transparenty s provokujúcim a pre nás dehonestujúcim nápisom Felvidék. Absolútnym vrcholom arogancie nešportového správania bolo obsadenie nášho sektora priaznivcami prvogigovej Dunajskej Stredy, ktorí spolu s domácimi fanúšikmi a, samozrejme, s veľkým potešením vypískali pred začiatkom zápasu našu štátnu hymnu. Áno, aj naši občania vedome znevážovali jeden zo symbolov našej štátnosti! Je to doslova svetová blamáž, aby v sektore hostí musela slovenská polícia rozdeľovať pravých Slovákov od provokujúcich obyvateľov Žitného ostrova – inak slovenských občanov maďarskej národnosti.

Je dobré, že aj naši futbalisti sa po skončení zápasu nebáli odsúdiť toto

To sú tí praví vlastenci, ktorým je Žitný ostrov tesný a stále sa domáhajú Veľkého Uhorska, pričom neváhajú štát, v ktorom žijú, označovať tými najhanebnejšími pomenovaniami. Čo bráni policii konať v tomto prípade ukázkového extrémizmu a ani nie rasovej, ale fanatickej nacionalistickej neznášanlivosti?

bezohľadné, nešportové a šovinistické správanie. Pre šport.sk brankár Martin Dúbravka vyhlásil: „Chápem, že futbal je o emóciách a ľudia ich radi prejavujú na zápasoch, ale nazdávam sa, že pri štátnej hymne sa to absolútne nehodilo.“ Na druhej strane treba poďakovať slovenským policajtom, že počas zápasu nedošlo v sektore hostí k nijakému väčšiemu incidentu. Pred začiatkom stretnutia sa pre server pluska vyjadril jeden slovenský policajt: „Áno, máme vedomosti, že slovenskí občania, ktorí inklinujú k Maďarsku, môžu podporovať práve ich reprezentáciu počas zápasu, sa budú nachádzať v slovenskom sektore. Práve preto sa budeme

my ako slovenskí policajti nachádzať v tomto sektore. Budeme tam, aby sme predišli konfliktom.“

Nás môže tešiť aspoň jedna vec. Toto neospravedliteľné chrapúnstvo a bezočivé správanie nielen našich spoluobčanov zo Žitného ostrova hnalo našich chlapcov ku konečnému a doslova vydetému víťazstvu. Bolo víťazstvom statočnosti. Slová nášho kapitána Mareka Hamšíka hovoria za všetko: „Ešte som to v mojej kariére nezažil. Nás to vybičovalo ešte k lepšiemu výkonu.“ Podobný názor pre šport.sk vyjadril aj stopér Milan Škrianiar: „Je smutné, že tam boli slovenskí ľudia, a pritom fandili Maďarom. My sme

vďační za fanúšikov, ktorí prišli podporiť do Budapešti nás, fandili nám, a to je pre nás podstatné. Za to im ďakujeme.

V PRAVOM SVETLE

V pravom svetle sa ukázala falošnosť proklamácií o vzájomne dobrých, korektných vzťahoch a bezproblémovom spolunažívaní. Aj táto športová udalosť jasne ukázala, čo si o nás dodnes väčšina Maďarov myslí. Nikdy sa nezmiernili s výsledkami Trianonskej mierovej zmluvy zaručujúcej naše južné hranice. Pohrdajú našim národom, z futbalu urobili demonštráciu a ťažko si čo i len predstaviť, čo by sa dialo na štadióne a v uliciach Budapešti, ak by boli Maďari zvíťazili. Takto im naši sokoli zrazilí hrebienok! Na vážne zamyslenie, ale aj na konanie je skutočnosť, že aj niektorí naši maďarskí spoluobčania si provokatívne želajú, aby naše územie bolo opäť teritóriom Budapešti. V našej domácej extraligovej futbalovej súťaži mnohí fanúšikovia Dunajskej Stredy počas zápasov svojim skandovaním urážajú Slovákov, spievajú maďarskú hymnu a na transparentoch oslavujú Veľké Uhorsko. Musíme dať jasne najavo, že sme suverénny samostatný a najmä demokratický štát s medzinárodne uznanými hranicami, za ktorý slovenský národ priniesol nemálo obetí. Napriek liberálnym posmeškom treba neustále a zreteľne opakovať: Čudzie nechceme, ale svoje si nedáme! Vojen sa nám nežiada, ale biť sa nenecháme...

3 OTÁZKY PRE:

teatrológa PhDr. Milana POLÁKA, divadelného kritika a historika

Do divadla patrí aj politika, ale bez politizovania

• Vyše pol storočia sústavne píšete divadelné recenzie, články o kultúre, state a knihy o histórii divadla. Myslite si, že slovenská divadelná scéna odráža dobu, v ktorej žijeme?

Umenie ako celok potrebuje istý odstup a čas, aby sa mu podarilo vystihnúť to podstatné, čo charakterizuje dobu. Literatúra to má ľahšie, dominuje jej príbeh. Podstatou divadla je však dialóg a z neho plynúce napätie a konflikt. Preto to má o čosi ťažšie. Postupne sa však v repertoároch objavujú tituly, ktoré naznačujú smerovanie k pomenovaniu toho podstatného, čím v súčasnosti žijeme. Sú to napríklad hry ako Rodáci či Elity. Iným problémom je, že do divadla patrí aj politika, ale nemalo by ju nahrádzať jednosmerné politizovanie. V divadle aj mimo neho.

• Aká je podľa vás príčina absencie súčasných i klasických slovenských hier v repertoároch divadiel?

O úplnej absencii sa nedá hovoriť, ale napriek tomu uvedenie pôvodnej hry, či už klasickej alebo súčasnej, je vždy v každom divadle udalosťou. To, že tieto hry divadlá zriedkavo uvádzajú, čiastočne sú na vine ich dramaturgie. Pre dramaturgov sú zaujímavejšie atraktívne zahraničné tituly ako pôvodná slovenská hra. Boli časy, keď sme pôvodné hry uvádzali častejšie. Určite aj preto, že dramaturgovia pôvodné hry usilovne vyhľadávali, intenzívne na ich konečnom texte pracovali s autorom aj režisérmi. Napríklad inscenácie hier Karvaša, Bukovčana, Kočana, Rusnaka, Zahradníka, Soloviča a iných boli divácky často atraktívnejšie ako hry vychytených zahraničných autorov.

• V budúcom roku to bude sto rokov, keď sa v Bratislave začali uvádzať predstavenia v Slovenskom národnom divadle. Prejaví sa toto významné jubileum v repertoári našej poprednej scény?

V pláne je uvedenie niekoľkých zaujímavých titulov od inonárodných dramatikov (Bulgakov, Bergmann a i.), ale tie by sa mohli uviesť v ktorejkoľvek bežnej sezóne. Zo slovenských klasikov je na programe Hollého Kubo a Tajovského jednoaktovka Hriech, spolu s Preisovej hrou Jej pastorkyňa. Vonkoncom nie tituly, ktoré by patrili do jubilejnej sezóny. SND v jej priebehu neuvedie premiéru ani jednej hry súčasného slovenského dramatika. Zato prvou premiérou tejto sezóny bude hra českého autora Jiřího Havelku Dnes večer nehráme. Laik sa čuduje, odborník žasne.

Zhovárал sa Ludovít ŠTEVKO

Foto: Emil SEMANCO

V SNN 39/2019
SI PREČÍTAŠ

■ Spisovateľka Viera ŠVENKOVÁ a jej knihy o hľadaní istoty v našom neistom novodobom svete
■ Speváčka, herečka a podnikateľka Eva MÁZIKOVÁ poskytla exkluzívne interview pre SNN
■ Ferdinand JURIGA – kňaz, buditeľ, politik, publicista, svojrázny predstaviteľ národného hnutia

Manifestácia úcty k tradičným hodnotám v slovenskom hlavnom meste

Národný pochod za život: Za najmenších

Eva ZELENAYOVÁ – Ilustračné foto: Emil SEMANCO

Bratislavské pochody za život až do roka 2013 vyznievali bizarene, skôr ako atrakcia pre turistov. Nijaký politik neprišiel manifestovať príslušnosť ku kresťanskej viere, azda iba raz jeden pred voľbami. Pár desiatok ľudí, najmä Nebratislavčanov, verejne demonštrovalo svoju vieru a na zastávkach mestom niekoľko rečníkov zaujímalo postoj k životu ako takému i k homosexualite. Od zvedavých okoloidúcich utŕžili najmä posmešky. Lebo dnešná sekularizovaná spoločnosť skôr podporí právo na inakosť než právo nenarodených detí na život.

Pochody za život nepredstavujú len právo nenarodených detí na život, vyjadrujú tiež postoj k tradičným kresťanským hodnotám, k právu dieťaťa mať otca aj matku. A práve táto téma v ostatnom čase rozdeľuje spoločnosť najviac. Polarizuje politickú scénu a stáva sa významným volebným artiklom. Tvoria trvdí deliacu čiaru medzi stranami Progressívne Slovensko, Spolu, Za ľudí, KDĽ (!), SaS a stranami SNS, Smer-SD a ĽSNS. Aj keď treba priznať, že ani tie strany, čo odmietajú Istanbulský dohovor – dokument reprezentujúci rodovú ideológiu – nemusia jednoznačne stáť za právom na život nenarodených detí.

Národný pochod za život stanovili na nedeľu 22. septembra. Námestie Slobody v Bratislave sa stalo dejiskom pod heslom Za najmenších z nás. Jeho hlavným iniciátorom a organizátorom bola Konferencia biskupov Slovenska a nezisková organizácia Kanet. Bol tretím Národným pochodom za život, prvý sa uskutočnil v roku 2013 v Košiciach, druhý v roku 2015 v Bratislave. Cieľom pochodu bolo verejným spôsobom na celoslovenskej úrovni vyjadriť túžbu a žiadosť po tom, aby bol chránený život a dôstojnosť každého človeka.

Organizátori tohtoročného pochodu listom oslovili troch predsedov koalíčných strán a žiadali ich o možnosť zlepšenia siete pomoci tehotným matkám, ako aj

ochrany nenarodených detí zmenou zákona, ktorý ochráni deti a ich matky pred potratom bez udania dôvodu.

■ OCHRANA ŽIVOTA

„Chceme dosiahnuť spoločenskú i legislatívnu ochranu života každého človeka od počatia po prirodzenú smrť. Aj nenarodené deti sú ľudia, rovnako ako my ostatní. Národným pochodom za život si chceme pripomenúť, že si máme byť všetci rovni, pretože pri práve na život nenarodených detí to, žiaľ, neplatí,“ zdôraznil hovorca Národného pochodu za život Patrik Daniška.

V súvislosti s Národným pochodom za život vydali spoločne vyhlásenie arcibiskup Ján Orosch a Dominik

Transparenty na slovenských kostoloch už niekoľko týždňov pozývajú na Národný pochod za život.

cardinál Duka. V ňom o. i. konštatujú, že vítajú všetky verejné iniciatívy, ktoré smerujú k senzibilizácii spoločnosti na ochranu života od počatia po prirodzenú smrť vrátane pochodu za život a návrhov legislatívnych zmien, i prácu mimovládnych a cirkevných organizácií pre matky v núdzi.

■ S MÚDROŠŤOU A ROZVAHOU

Slovenskí katolícki biskupi pozvali na Národný pochod za život veriacich pastierskym listom, ktorý sa čítal v kostoloch 8. septembra. „Chceme vykročiť v Božej prítomnosti s múdrosťou srdca,

s rozvahou a neúnavnosťou staviteľa novej civilizácie lásky, s dôverou bojovníka za Božiu vec pre dobro každého človeka. Vytvoríme solidárne spoločenstvo ľudí dobrej vôle, pripravených vydať svedectvo o zmysle ľudského života,“ vyzvali biskupi. V pastierskom liste pripomenuli aj slová pápeža Františka, ktorý označil likvidáciu počateho dieťaťa za najhoršiu formu korupcie, pričom potrat nazval nájomnou vraždou.

Tradične súčasťou Národného pochodu za život je i bohatý sprievodný program, najmä inšpirujúce prednášky a diskusie.

Slovensko nesmie prísť o posledné zvyšky svojej štátnej suverenity

Na Devíne sa stretla slovenská inteligencia

Matej MINDÁR – Ilustračné foto: Štefan KAČENA

Pri príležitosti dvadsiateho ôsmeho výročia založenia Iniciatívy Za zvrchované Slovensko sa 11. septembra v devínskom hoteli Hradná brána v salóne Rastic uskutočnila Porada národných síl. Vzhľadom na súčasné smerovanie Európskej únie a tlak zahraničných, tzv. nadnárodných centrá, ale aj útoky domácich protislovenských síl na našu národnú identitu, štátnosť a zvrchovanosť bolo prijaté, aby všetky proslovensky zmýšľajúce politické subjekty išli do budúročných parlamentných volieb so spoločným heslom ZA SLOVENSKÉ SLOVENSKO!

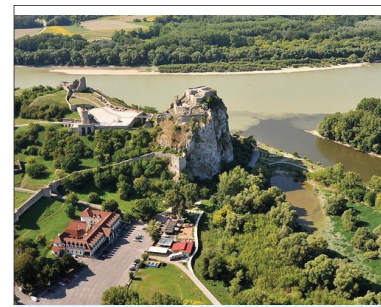
Predsa Združenia slovenskej inteligencie KORENE Viliam Hornáček sa na úvod poďakoval všetkým tým, ktorí prišli na toto dôležité stretnutie národne uvedomelí slovenskej inteligencie. Po slávnostnom zaspievaní štátnej hymny vysvetlil, že hlavným cieľom tohto apolitického stretnutia je prijatie spoločného stanoviska k budúročnému parlamentným voľbám, ktoré by sa stalo záväzným pre všetky proslovensky zmýšľajúce politické subjekty, aby medzi sebou navzájom nevedli zbytočné osobné spory, ktoré by v končnom dôsledku pomohli k prevzatíu moci práve tým politickým

stranám, ktorým sú národné, kresťanské a tradičné hodnoty doslova cudzie. Preto signatári iniciatívy Za slovenské slobodné a zvrchované Slovensko spoločne prijali a podpísali Výzvu slovenským občanom a politickým predstaviteľom.

■ ZNENIE VÝZVY

„Demokratický, ústavný a kultúrny spôsob obnovenia slovenskej štátnosti 1. 1. 1993 akceptoval celý civilizovaný svet. To nás zväzuje, aby sme zabránili akýmkoľvek pokusom o tzv. majdanizáciu pomerov vedúcich k spoločenskému chaosu a rozvratu nášho štátu. Vyzy-

vame slovenských občanov – konkrétne tie národné sily, ktoré chcú zmenu k lepšiemu a slovenské národnostné záujmy sú pre nich vždy dôležitejšie ako cudzie – na zásadnú zmenu svojho doterajšieho pasívneho postoja na aktívny a zapojenie do predvolebného zápasu národných síl v kľúčových, prelomových a možno aj osudových voľbách 2020. Tie rozhodnú, či budeme podľa Ústavy SR naďalej zvrchovaným slovenským štátom alebo protektorátom. Úspešnosť národných síl vo voľbách 2020 je priamo podmienená bezvýhradným obetavým podriadením osobného „ega“ politických

Hrad Devín s turisticko-pohostinským zázemím

vodcov aj stranických záujmov politických subjektov slovenským národnostným záujmom a zastavením vzájomných osočovaní sa. Súčasne nezodpovedné konanie – ako „strieňanie do vlastných radov“ – kompromituje politické subjekty hlásiace sa k národným silám a odrádza ich voličov od účasti na voľbách. Vyzývame slovenské politické subjekty, aby ako dôkaz svojho uvedomenia si vážnosti situácie aj svojej zodpovednosti za slovenský národ a štát zasadli za „stl národnej dohody“, podpísali dohodu o vzájomnom neútočení, povolebnej spolupráci – vo vláde či

v opozícii – a verejný záväzok, že o hlasy voličov budú bojovať výhradne kvalitou svojich programov a dôveryhodnosťou kandidátov ako garantov plnenia predvolebných sľubov. Vzhľadom na krízový stav a vážne ohrozenie národnej identity, slobody a štátnej suverenity Slovenskej republiky je najvyšší čas uskutočniť celonárodnú mobilizáciu a spoluprácu pod spoločným heslom BRÁNME SI VYBOJOVAŇME! programovo zjednotiť všetky národné sily hlavným dlhodobým strategickým zámerom a cieľom – ZA SLOVENSKÉ SLOVENSKO! Za Slovensko slovenské – nie cudzie – bojovali všetky generácie slovenských vlastencov a prirodzenou povinnosťou súčasných generácií Slovákov je v tomto boji pokračovať!“

■ ZA ZVRCHOVANÉ SLOVENSKO

Jeho jediným cieľom spolu so všetkými signatármi iniciatívy Za slovenské slobodné a zvrchované Slovensko je zabrániť všetkým protislovenským politickým silám, aby svojvoľne odovzdali posledné zvyšky našej národnej suverenity v prospech nadnárodnej a postupne federalizujúcej sa Európskej únie.

VŠIMLI SME SI

V historickom spišskom Vondrišli – dnes Nálepkove (okr. Gelnica), sa uskutočnila milá slávnosť. Slavovi Mulikovi, významnému rodákovi, ktorý si svojou usilovnosťou a skromnosťou získal uznanie vo svete, odhalili 4. septembra 2019 na sedemdesiate piate výročie jeho narodenia pamätnú tabuľu na radnici, jednej z najkrajších na Spiši. Záslna za to patrí starostovi obce Ondrejovi Kleknerovi s obecným zastupiteľstvom a plukovníkovi Bohuslavovi Bočkajovi z Klubu výsadkárov Štefana Baniča. Na odhalení sa zúčastnila manželka Jane Muliková, jeho syn Steven Mulik s manželkou Hannah z Texasu (Coppell). Tabuľu odhaľoval aj generál Emil Vestenický.

Plaketa významnému rodákovi

Slávnosť v Nálepkove na uctenie pamiatky významného rodáka Slava MULÍKA

Slavo Mulik (4. 9. 1944 – 27. 3. 2016) ako prvý na svete spropagoval slovenského vynálezcu padáka Štefana Baniča a stal sa predsedom Nadácie Štefana Baniča pri Americko-slovenskom parašutistickom združení. Až potom na Slovensku založili podobné inštitúcie. Rodné Slovensko opustil v roku 1968 počas okupácie ČSR. Najprv emigroval do Juhoafrickej republiky, odkiaľ odišiel do USA a usadil sa v Texase, kde založil vlastné centrum parašutizmu Slovak Air Skydiving Center, kde sa venoval príprave pilotov. Ako oddaný patriot širil v Amerike prostredníctvom Štefana Baniča Parachute Foundation povedomie o tomto vynálezcovi padáka. Bol majstrom športu Západnej Afriky v motokrose a majstrom športu Južnej Afriky v parašutizme. V tejto športovej disciplíne sa stal nositeľom zlatých a diamantových krídel Asociácie parašutizmu USA. Bol majster sveta v hromadnom zoskoku. Pracoval ako inštruktor a komerčný pilot. Bol veteránom rodézskej a angolskej vojny s medailou Good Hope III. triedy Juhoafrickej republiky. Aktívne sa zúčastňoval na spoločenskom a politickom živote slovenských krajanov v zahraničí. Ako tajomník Svetového kongresu Slovákov v zahraničí sa podieľal na mnohých významných krajanových podujatiach. Jeho činnosť si všimla najmä Matica slovenská, ktorej bol čestným členom a nositeľom medaily Štefana Moysesova. Aj štátne orgány Slovenskej republiky vedeli oceniť jeho zásluhy a udelili mu zlatú medailu Ministerstva zahraničných vecí SR.

Text a foto: Peter MULÍK

Ďalší pokus o oslabenie pozície štátneho jazyka na Slovensku

Obohraná pesnička s urážlivým refrénom

Zsolt Simon sa pokúša o reprízu. Akurát v iných politických farbách. Opäť prichádza s pokusom eliminovať slovenský jazyk na úroveň nepodstatného dorozumievacieho prostriedku na slovenských územiach, obývaných etnickými Maďarmi. Nezariadený poslanec Zsolt Simon robí druhý pokus. To, čo mu neprešlo v roku 2016, navrhuje opäť.

Simonov návrh novely zákona o používaní štátneho jazyka a jazyka menšín má podľa neho prispieť k zvýšeniu atraktívnosti volieb a vyššej volebnej účasti. Podstatou návrhu je, že politické strany by mohli komunikovať s voličmi v ich materinskom jazyku, teda aj výlučne v jazyku národnostných menšín. Pritom podľa v súčasnosti platnej verzie zákona môžu s príslušníkmi menšín komunikovať v ich jazyku, ale komunikované poslanstvo musí byť zrozumiteľné aj v štátnom jazyku.

„Predkladaný návrh zákona môže prispieť k zvýšeniu atraktívnosti volieb a vyššej volebnej účasti, ak politické strany a politické hnutia budú môcť komunikovať s voličom v jeho materinskom jazyku, a teda aj výlučne v jazyku národnostných menšín,“ skonštatoval Simon v predložených materiáloch s tým, že doterajšie znenie zákonov neupravuje možnosť používať jazyk národnostných menšín pri politickej kampani. V tom sa však veľmi a najmä účelovo mylí.

„Všetky nápisy, reklamy a oznamy určené na informovanie verejnosti sa podľa zákona explicitne uvádzajú v štátnom jazyku. Ak obsahujú text v iných jazykoch, inojazyčné texty nasledujú až po texte v štátnom jazyku a musia byť obsahovo totožné s textom

v štátnom jazyku.“ V ďalšej časti zákon stanovuje: „Príležitostne tlačoviny určené pre verejnosť ... sa vydávajú v štátnom jazyku okrem tých, ktoré sa vydávajú v jazyku národnostných menšín; taká tlačovina, katalóg alebo program vydaný

ČO INÍ NEPÍŠU

v jazyku národnostnej menšiny musí obsahovať základné informácie v štátnom jazyku.“

Už v roku 2016 viedol Zsolt Simon spor s ministerstvom kultúry. To totiž napísalo Mestskému úradu v Lučenci list, v ktorom ho požiadalo, aby z plochy

určenej pre propagáciu politických strán pred parlamentnými voľbami stiahol volebný plagát dvoch kandidátov za Most – Híd Zsolta Simona a Štefana Kertésza, čím podľa Zsolta Simona neoprávnenne zasiahlo do predvolebnej kampane. Preto sa Simon obrátil na Štátnu komisiu pre voľby a kontrolu financovania politických strán, aby urobila nápravu, pretože podľa neho rezort kultúry nemôže zasahovať do predvolebnej kampane.

Ministerstvo konalo na podnet občana, ktorý upozorňoval, že plagát porušuje zákon o štátnom jazyku. V liste mestskému úradu napísalo, že v oznamoch určených verejnosti musia byť všetky informácie zverejnené v slovenskom jazyku, ktorý je štátnym jazykom v SR. Podľa rezortu niektoré informácie na plagáte neboli do štátneho jazyka preložené. A nebola splnená povinnosť, aby štátny jazyk bol uvádzaný na prvom mieste.

SNS aktuálne podľa slov riaditeľky kancelárie predsedu SNS Zuzany Škopovej nevidí dôvod vyjadrovať sa k návrhom Zsolta Simona. Most – Híd podľa slov hovorkyne Kláry Debnárovej nemá problém podporiť iniciatívy smerujúce k posilneniu používania jazykov národnostných menšín.

Ján ČERNÝ

Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Okrídlené pobúrenie nevedomých

Ivan BROŽÍK

Téma „národný letecký dopravca“ sa opäť prehnala médiami, dokonca asi s takou pozornosťou redakcií ako nedávny hurikán Dorian. Ako inak – obložená pobúreným slovným balastom, ako vravíme obsahovej hlušine. Hlúposť v posledných rokoch na Slovensku príliš rada kráča v tandeme s neznalosťou. Dokonca sa zdá, akoby dvojzápah hlúposť a neznalosť bol v mnohých novinárskych domoch protežovaný, privilegovaný a jediný akceptovateľný. Spolu so servilnosťou.

Vraj nás „národný letecký dopravca“ v akejsi štúdiu vyšiel už na päťdesiatšesťtisíc eur a vraj sú to „Dankom vyhodene peniaze na Dankov hlúpy nápad“. Máte pravdu, tých citácií a úvodzoviek je zo začiatku akosi priveľa, ale nemožno pokračovať bez nich. Otázka štúdie a jej zadania je rýchlo vysvetliteľná. Nezadával ju nijaký Danko,

ale ministerstvo dopravy. To je prvý omyl mediálneho pobúrenia nevedomých. Mimochodom, ministerstvo dopravy nepatrí medzi rezorty, ktoré má v straníckej kuratele SNS, ale Most – Híd. Takže akákoľvek mediálna paľba do Andreja Danka je v tejto súvislosti iba zlomyseľnou lžou, ak nie primitívnou nepodloženou. Zo strany mienkotvorných médií je v konečnom dôsledku jedno horšie ako druhé. Poďme však k druhému omylu, oveľa závažnejšiemu a oveľa viac škodiacemu celej našej spoločnosti. V tejto súvislosti však asi treba dať najskôr niektorým „komentátorom“ trochu škôlkar-ských informácií – také znalostné minimum. Národný letecký dopravca nie je lietadlo v slovenských národných farbách, ktoré si poletuje nad domovinou odtiaľ tam a potom ešte hentam. Len tak, aby susedia videli, že my na to máme. Mimochodom,

všetci susedia, ak hovoríme o okolitých štátoch, národného leteckého dopravcu v najrôznejších legislatívnych podobách majú. Ukrajina, Poľsko, Česká republika, Nemecko, Rakúsko, Maďarsko. Všetci do jedného. Tamojšie médiá si z toho

KOMENTÁR

nerobia vtipy, lebo tamojší novinári vedia, prečo také domáce aerolinky v konkrétnych štátoch fungujú. Tak si to vysvetlíme aj z nášho slovenského – a skromne pridajme – ekonomického pohľadu. Iba nedávno sme sa dozvedeli, že nízkonákladové letecké spoločnosti končia s linkami, zatiaľ iba s niektorými, ktoré obsluhovali z našich regionálnych letísk. A obmedzenie neobide ani to najväčšie a najrušnejšie letisko v hlavnom meste. V celosvetovom vzdušnom priestore

totíž chýba prepravná kapacita. Po uzemnení strojov B – 737 MAX osmičkového radu, ktoré logicky nastalo po dvoch tragických haváriách z technických príčin, totiž nemá čo lietať. Do služieb leteckých spoločností sa tento rok nedostalo až päťdesiat percent objednaných lietadiel od zámorského výrobcu, európsky nestíha a nedokáže zvýšiť výrobu, dokonca to ani nechce urobiť, lebo by to bolo iba na úkor bezpečnosti lietadiel aj ich pasažierov, samozrejme, v prvom rade. A tak letecké spoločnosti v úsilí udržať obslužnosť svojich najvýznamnejších liniek zatvárajú tie menej dôležité, regionálne. Zainteresovaní vedia, koľko práce, nasadenia a rokovanií bolo treba na záchranu letiska Piešťany. Teraz tam a odtiaľ lietajú aspoň turisti, letisko žije, jeho zamestnanci dostávajú mzdy a mesto Piešťany má istý príjem z poplatkov, nehovorme zatiaľ o zisku, ten je ešte ďaleko. Podobne sa narobili aj v Košiciach, kým tamojšie letisko oživilo naozaj atraktívne letecké spoje. Tak sa teda pokojne snobsky smeje nad myšlienkou národného leteckého dopravcu. Je to nedôstojný smiech nad vlastným hrobom. A zároveň druhým dychom nadávajme, koľko

vládneme, že vláda nerobí nič pre regióny, že všetko len do Bratislavy. Národný letecký dopravca tu naozaj nechýba iba preto, aby nad Slovenskom lietali naše národné farby. Áno, bolo by to milé, mali by sme byť na čo hrdí – skúste vysvetliť prečo nie, napríklad takým nadšencom letectva. Dokonca dominantne tu nie je ani preto, aby jeho linky boli ziskové. Pohyb lietadiel vo vzdušnom priestore Slovenska, ich pohyb a odstavenia na dráhovom systéme našich letísk, služby pre cestujúcich, to všetko sú výkony, za ktoré niekto niekomu platí. A niekomu to ekonomicky pomáha. Tým niekým sme my všetci tu na Slovensku žijúci občania.

Nevedomosť možno pochopiť, niekedy aj ospravedlniť. Škodora-dosť a hlúpu zlobu bez argumentov iba ak poľutovať. Kým nezačne škodiť. Vtedy na jej dôsledky treba rázne poukázať. Kedysi platilo v žurnalistike také vcelku jednoduché pravidlo – píš iba o tom, čo vieš, čo si videl, čo si počul. A ak nie, tak si tému naštuduj, keď už o tom musíš písať. Dnes je úroveň verejnej odbornej debaty práve vinou neodborných „zistení“ médií na úrovni povestného ležiaceho psa v ktorejkoľvek slovenskej krčme.

Tá pravá tvár prezidentky

Roman MICHELKO

Zuzana Čaputová sa stala prezidentkou vo voľbách, na ktorých sa zúčastnilo sotva štyridsať percent oprávnených voličov. Volebná kampaň bola veľmi ostrá a bolo by teda logické, ak by svoj mandát vykonávala čo najneustrannejšie ako skutočný, nielen domnelý arbiter v rôznych politických šarvátkach. Na jednej strane mala ťažkú pozíciu, lebo takmer polovica voličov ju aj po zvolení odmieta, na strane druhej byť horším prezidentom ako Andrej Kiska už takmer ani nie je možné. Takže už len táto skutočnosť bola jej výhodou, a ako sa ukázalo, nevyužila ju. Naopak, po istom krátkom období, keď sa zdalo, že otvorený opozičný aktivizmus nebude až taký jednoznačný, pri ostatných dvoch prezidentských aktoch vypadla zo svojej roly „neustrannej“ prezidentky.

Prvým bol jej emocionálny prejav, v ktorom ignorujúci prezumpciou nevinu

vyzvala štátnu tajomníčku Moniku Janovskú, aby odstúpila z funkcie. Čo je však ešte horšie, zlyhala aj profesijne ako právnička, keď ani slovom neodsudila hrubé a masívne porušovanie práva, keď niektoré médiá systematicky a účelovo vynášajú zo súdnych

POZNÁMKA

spisov s cieľom škandalizovať niektoré osoby či politické strany. Ukázalo sa, že Zuzana Čaputová veľmi rada a veľmi často „pridá ruku k dielu“, ak ide o to kritizovať súčasnú koalíciu, v prípade hrubých prešlapov opozície je však cudne ticho.

Toto všetko je však banalita oproti úplne zbytočnej, takpovediac nevyhútej chybe, ktorú urobila, keď vopred deklarovala, že nemieni akceptovať voľbu Súdnej rady SR, ak si tento ústavný orgán dovolí zvoliť na post predsedu

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky kandidáta, s ktorým nebude stotožnená. Tu už prekročila všetky čiary a cynicky vyhlásila, že ústava je pre ňu zdrap papiera. Zdá sa, že jej stratégia z volebnej kampane nikoho neprovokovať, ukazať len vládnu tvár a nepúšťať sa do politických konfliktov nadobro skončila. Jej tím, ktorý tvoria takí ľudia ako Ján Mazák, Peter Kubina a spol., ju presvedčil, že jej úloha nie je v zmierovaní spoločnosti, ale, naopak, v jej polarizovaní. Táto jej nová rola napriek všetkému trochu prekvapila. V prípade Čaputovej verejnosť oprávnené očakávala, že ako právnička isté hranice neprekročí.

Na to, aby sme pochopili fatálnosť jej prešlapu, si musíme priblížiť, aký ústavný orgán to vlastne spochybnila. Súdna rada SR, ktorá okrem iného volí predsedu Najvyššieho súdu SR, je orgán, ktorý je veľmi proporcionálne tvorený tak, aby v ňom žiadna zo zložiek

aktuálnej moci nemala väčšinu a aby to bol predovšetkým nezávislý orgán, v ktorom zasadať vyzreté osobnosti disponujúce prirodzenou profesionálnou autoritou a osobnou integritou. Z jeho osemnástich členov volia sudcovia všetkých druhov súdov, teda okresných, krajských aj najvyššieho, spomedzi seba deväť sudcov, ďalších troch volí parlament, po troch deleguje vláda a rovnako troch nominuje prezident. Summa summarum je to orgán, v ktorom sudcovská samospráva má rovnaký počet členov ako politicky nominované orgány. V tomto orgáne teda zasadať ľudia, ktorí dôkladne poznajú pomery v justícii, a už sám spôsob, akým je Súdna rada SR kreovaná, v podstate vylučuje možnosť, aby jeho zloženie ovládla či nejaká zásadnejšie ovplyvňovala aktuálna politická moc. Aj preto je preventívne či podmienené vyslovenie nedôvery prezidentky takémuto orgánu hrubý prešlap. Toto vyhlásenie malo aj svoje dôsledky. Jeden z kandidátov na post predsedu Najvyššieho súdu SR Štefan Harabin po tomto výroku prezidentky Zuzany Čaputovej stiahol svoju kandidatúru, keďže nemieni hrať štatistu v hre, v ktorej je aj tak všetko dopredu rozhodnuté. Zuzana Čaputová tak aj vďaka tejto kauze sňala masku a ukázala svoju pravú tvár.

AKO BOLO, ČO BOLO

V roku 2019 ubehlo sto rokov od založenia bratislavskej Univerzity Komenského. Súčasne si pripomíname ďalšie jubileum. Pred sto štyridsiatimi rokmi sa narodil v Mníchove jej zakladateľ a prvý rektor profesor MUDr. Kristián Hynek (15. 9. 1879). V roku 1909 ako tridsaťročný publikoval objav o sedimentácii červených krviniek pri tuberkulóze. V lekárskech kruhoch je objav spojený s menom Foraensa, ktorý ho publikoval o sedem rokov neskôr a vyslúžil si zaň Nobelovu cenu. V čase vzniku ČSR pôsobil ako uznávaný lekár v Prahe. So svojimi priateľmi pripravoval koncepciu slovenskej univerzity v Bratislave, kde dovtedy pôsobila Alžbetínska univerzita. Vďaka jeho iniciatíve schválilo Národné zhromaždenie 27. júla 1919 Zákon o založení čs. štátnej univerzity v Bratislave, Univerzity Komenského. Vládou schválený a Hynekom navrhnutý tím odborníkov sa 20. septembra 1919 presťahoval do Bratislavy. Na druhý deň prevzal Hynek od funkcionárov Alžbetínskej univerzity všetky

ústavy a kliniky a v decembri škola slávnostne začala činnosť.

Dalo by sa povedať, že Hynek ako rektor mohol oslavovať víťazstvo. Ale kdeže. Od začiatku musel prekonávať prekážky, ktoré nastražila skúpa pražská

funkcie rektora, v ktorej sa rodený Čech opovážil vysloviť pravdu o falošnej rovnoprávnosti Čechov a Slovákov: „Na pražskej a brnenskej univerzite stále vykazujú vzostup, kým naša univerzita permanentne zostupuje, čo postí-

vychoval plejádu vynikajúcich lekárov – vedcov, ktorí položili základy dnešného slovenského zdravotníctva. Nechýbal ani pri myšlienke vybudovať centrum na pozemkoch Lafranconi. V roku 1931 ho odvolali do Prahy,

legionárov, čo bránili Slovensko pred agresiou bánd Bélu Kuna a zaplatili pri obrane novozrodenej vlasti najvyššiu cenu. Na Slovensku padlo osemstoštyridsaťšesť vojakov a dôstojníkov. Mnohí z nich boli Česi. Patrí im naša úcta. Na ich pamiatku postavili pomníky. Jeden z nich bol v Šahách pred bývalým gymnáziom. Budova stojí, pomníka niet. Pre komunistický režim boli posvätnější kunovskí boševici ako obrancovia vlasti, nuž vojaci Československej ľudovej armády strhli pamätník v Seredi a zavliekli ho do Konej jamy pri Váhu. Pomník na komárňanskom katolíckom cintoríne síce obnovili, sú tam mená padlých – akurát sa nedozvieme, v akej vojne padli. Pri spomienke na skvelého profesora Hyneka mi nedá, aby som sa nesklonil aj pred pamiatkou tých, čo sa vtedy zaslúžili o našu slobodu.

Film Stratené pomníky Slovenská televízia dvakrát zrepretovala a potom skončil v trezore, tak ako tri ďalšie filmy o obrane východného Slovenska pred neskoršou agresiou horthyovských vojsk v marci roku 1938...

Kto si zaslúži miesto v našich dejinách

Peter VALO

vláda, ale aj minister pre správu Slovenska MUDr. Vavro Šrobár. Ten špekuloval so zachovaním Alžbetínskej univerzity, kde prednášali maďarskí profesori. Profesor Hynek apeloval na úrady. Niekoľkokrát týždenne cestoval do Prahy, aby vymohol peniaze a zariadenia, na ktoré bratislavská univerzita zúfalo čakala.

Veľkým znalcom Hynekovho života je môj priateľ spisovateľ a lekár Pavol Vencel, ktorý s obľubou cituje Hynekovu inauguračnú reč pri preberaní druhej

huje hlavne vedecký výskum. Zatiaľ čo aj Nemecká univerzita po českej od roku 1927 do roku 1930 svoj rozpočet zdvojnásobila, naša stratila viac než polovicu.“

Kristián Hynek prispel k rozvoju športového lekárstva; viacerými štúdiami sa zaslúžil o prehĺbenie poznatkov liečenia infekčných chorôb, endokrinológie atď. Stál pri zrode Spolku čs. lekárov (13. 6. 1920). Z jeho iniciatívy začali v roku 1921 vychádzať Bratislavské lekárske listy. A čo je najdôležitejšie,

kde pri výstavbe nemocníc na Bulovce a v Motole využil svoje bohaté skúsenosti z Bratislavy. Aj tu svojim žiakom zdôrazňoval, že je rodom Čech, ale srdcom Slováč. Zomrel v Prahe 11. januára 1960...

Profesor Hynek u nás začínal v nefahkom vojnovom období v roku 1919, keď na Slovensko vtrhli maďarskí boševici. Svojho času sme s Vladom Mináčom nakrútili televízny dokument Stratené pomníky. Hovoril o schátraných a zničených pamätníkoch

SEBAOBRAHA

Vykurovacie obdobie je tu a že je to mimoriadne rizikové obdobie, o tom nás presvedča štatistika požiarovosti. Požiare spôsobené tepelnými spotrebičmi, dymovodmi alebo komínovými telesami tvoria približne päť percent z celkového počtu požiarov za rok. Podľa skúseností hasičov zodpovednejším prístupom občanov k prevádzkovaniu vykurovacích telies a ku kontrole a čisteniu komínov možno predísť až deväťdesiatim percentám požiarov. Na druhej strane je stále prítomná zarážajúca nevedomosť občanov o svojich povinnostiach v súvislosti s technickými podmienkami a požiadavkami na protipožiarne bezpečnosť pri inštalácii a prevádzkovaní palivových a elektrotepelných spotrebičov a zariadení ústredného vykurovania a pri výstavbe a používaní komína a dymovodu, ako aj o lehotách ich čistenia a vykonávania kontrol.

Nejde o fazuľky

Čo teda musíte robiť, ak máte v dome komín? V prvom rade pravidelne zabezpečovať pravidelné čistenie a kontrolu komínov. Samozrejme, zákon a vyhlášky stanovujú aj iné povinnosti, ale laikom by mala stačiť už len jedna z nich – uchovávať a predkladať kontrolným skupinám obce potvrdenia o vykonaní odborného preskúšania komína. To sa vám určite doslova vyplati, ak by náhodou došlo k požiadavke na poistné plnenie po prípadnej škodovej udalosti.

Komíny by mali kontrolovať len kominári. Vyčistiť si ich môžete sami, ale bude vám chýbať doklad o odbornej revízii. Inak, práve odborníci hovoria, že riziko požiaru stúpa, už keď je na vnútornej stene komína trojmilimetrový nános sadzí. Komíny je teda potrebné čistiť preto, aby nedochádzalo k vyhoreniu sadzí. Pri ich horení totiž vzniká teplota prevyšujúca tisíc stupňov Celzia, ktorá dokáže komín zapáliť. Podľa hasičov medzi hlavné príčiny požiarov rodinných domov patrí technická porucha, opotrebenie vykurovacieho telesa, porušenie dymovodu alebo nesprávne pripojenie spotrebičov a montážne nedostatky. Komíny často nemajú dostatočné odstupy od drevených častí, dokonca bývajú zapustené do hrád povál. Príčinou požiarov býva aj to, že ľudia nezatvárajú kominové dvierka na povale, nesprávne montujú dymovody, neodborne vypaľujú komíny alebo ich nečistia vôbec. Najviac požiarov má však na svedomí už spomínané vyhorenie sadzí.

Povedzte si ešte to najdôležitejšie – ako často treba kontrolovať a čistiť komín? Ak sú na kominové teleso pripojené spotrebiče s celkovým tepelným výkonom do 50 kW raz za šesť mesiacov, ak sú do komína pripojené spotrebiče na plynné palivá a ak ide o komín bez vložky raz za dvanásť mesiacov. Ak sú na kominové teleso pripojené spotrebiče s celkovým tepelným výkonom nad 50 kW, treba vykonať odbornú revíziu v nasledujúcich intervaloch – dva mesiace, ak sú do komína pripojené spotrebiče na tuhé alebo na kvapalnú palivá, a šesť mesiacov, ak sú do komína pripojené spotrebiče na plynné palivá.

(ib)

S Ingrid ŽALNEVOU, šéfredaktorkou obľúbeného krajského časopisu Sondy do života Slovákov v Rakúsku

Zhovárala sa Zuzana PAVELCOVÁ – Foto: archív I. Ž.

Inžinierka Ingrid ŽALNEVA sa narodila v Banskej Štiavnici, podstatnú časť svojho života prežila vo Zvolene. Po ukončení štúdia na Fakulte ekonomiky služieb a cestovného ruchu v Banskej Bystrici pracovala ako vedúca kultúrneho oddelenia v kúpeľoch Sliach, neskôr v Slovenskej televízii a na Ministerstve medzinárodných vzťahov v Bratislave. Od roka 1999 žije vo Viedni, kde sa hneď začala zapájať do aktivít Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku a prispievať do krajského časopisu Pohľady, ktorý v súčasnosti vedie ako šéfredaktorka.

• Časopis Pohľady naši krajanovia v Rakúsku veľmi dobre poznajú ako jediný, a teda najčítanejší štvrťročník tamojších Slovákov. Aké témy prináša?

Pohľady informujú o živote nás Slovákov žijúcich v Rakúsku. Keď ich ukážem niekomu na Slovensku a poviem, že je to náš „krajský časopis“, väčšinou naň hľadajú s akousi nedôverou. No len čo si v ňom začnú listovať a začínajú sa doň, zakaždým skonštatujú: „Ale veď to je normálny časopis!“ Na prvý pohľad banálne ohodnotenie je pre Pohľady uznaním, že sú časopisom, ktorý sa dá naozaj čítať... Samozrejme, mapuje najmä náš spolkový život, podujatia, ktoré sme zorganizovali, ale k obľúbeným patria aj články o histórii Viedne s dôrazom na slovenské stopy, ktoré v tomto meste zanechali viacerí naši rodáci, ďalej sú to reportáže zo Slovenska a z Rakúska, cestopisy zo susedných krajín i z ďalekého sveta, rozhovory so známymi osobnosťami spoločenského a kultúrneho života na Slovensku či s našimi krajanmi, ktorí sa v novej domovine – v Rakúsku, dokázali nejakým spôsobom presadiť a pod. Školský spolok SOVA takisto pravidelne informuje o svojich aktivitách a vlni sme začali spolupracovať aj so študentmi slavistiky na Viedenskej univerzite, ktorí si prostredníctvom svojich príspevkov jednak trénujú slovenčinu a jednak veríme, že sa takto tiež zvýši ich záujem o Slovensko. Takmer všetky články sú autorské, „z pera“ našich redaktorov a dopisovateľov.

• Odkedy Pohľady vychádzajú a ako sa formovali?

Bolo to ešte v roku 1986, keď dvaja členovia výboru – Vlado Mlynár a Peter Hrabovec, rozmyšľali, ako by najefektívnejšie mohli pred Vianocami pozdraviť čo najviac ľudí zo slovenskej komunity. Napokon z toho vznikol obežník na jednej dvojstrane, no už v nasledujúcom roku vyšli ako

informačný bulletin štyri čísla. Krajanovia na týchto stránkach mohli vysloviť svoj názor, prezentovať svoj pohľad... Tak vznikol názov Pohľady. V ďalších rokoch sa Pohľady rozšírili, prinášali nielen správy o uskutočnených podujatiach, ale aj úvahy na všeobecnejšie témy. Časopis sa tak stal dôležitým spojovateľom slovenských krajanov v Rakúsku. Dôležitým medzníkom bol rok 1992, keď boli Slováci v Rakúsku uznaní za národnostnú skupinu so všetkými jej právmi a povinnosťami. Pre Rakúsko-slovenský kultúrny spo-

INTERVIEW

lok sa otvorili nové možnosti. Pohľady začali vychádzať s finančnou podporou Úradu rakúskeho spolkového kancelára, čo umožnilo ich vydávanie vo formáte A4, postupne sa zlepšila aj kvalita papiera, začali sa objavovať obrázky a fotografie a rozširoval sa počet strán. Časopis naďalej vychádzal štvrťročne a profiloval si svoju obálku.

• Pohľady sú jeden z najlepšie graficky vybavených krajských periodík – je čiastočne celofarebný, na kvalitnom papieri. Vyzerá jednoducho „bohatý“. V akom náklade vychádza?

Do tretieho tisícročia vykočili Pohľady s novou podobou a s novou šéfredaktorkou Ingrid Konradovou. Pod jej vedením sa podarilo dať časopisu novú grafickú podobu. Z dopisovateľov a redakčných spolupracovníkov sa vykryštalizoval tím ľudí, ktorí sa s nadšením púšťali do tvorby nových čísiel. Táto šéfredaktorka začala tiež spolupracovať s odborným grafikom a jazykovou korektorkou. Pohľady sa tak stali moderným časopisom a začali plniť novú úlohu – nielen informovať, ale aj byť príjemným čítaním na voľný čas. Pribudli nové rubriky, obálka časopisu sa začala tlačiť farebne, graficky sa vyriešil názov a vlastne

Ingrid ŽALNEVA je už sedem rokov šéfredaktorkou krajského časopisu Pohľady v susednom Rakúsku, ktorý vychádza celofarebne na tridsiatich šiestich stranách raz štvrťročne.

od roka 2006 nadobudli Pohľady podobu, v akej ich viac-menej poznajú aj súčasní čitatelia. Dnes vychádzajú v náklade tisícsto kusov, majú tridsaťšesť strán, putujú takmer na všetky kontinenty a prostredníctvom internetu ich čítajú Slováci doslova na celom svete.

• Ako vnímate prácu šéfredaktorky?

Náš časopis je výsledkom tímovej práce. O jeho obsahovú náplň sa stará sedemčlenná redakčná rada, ale do tvorby časopisu sa zapájajú aj ďalší prispievatelia. V roku 2012 som prevzala od svojej predchodkyne post šéfredaktorky. Treba uviesť, že okrem profesionálneho grafika a profesionálnej jazykovej korektorky sú všetci moji kolegovia len laickí redaktori, ktorí po večeroch a často aj po nociach vyukávajú do počítačov svoje príspevky. Vzájomná komunikácia prebieha pomocou mailov. Trvá to približne až dva mesiace, kým sa všetky články dozberajú, prehodnotia, upraví a jazykovo skorigujú. Až potom môže z nich grafik vyčarovať prvú pracovnú verziu. Každé číslo si teda musím poriadne vysediť pri počítači. No a potom ma okrem tvorivej intelektuálnej práce ešte čaká fyzické nasade-

nie – keď na časopisy lepíme etikety s adresami, presúvame ich na poštu, čo znamená niekoľkonásobné prenášanie vo veľkých taškách, pričom jedna zásielka váži okolo stovadsaťpäť kilogramov! Na pošte ešte ostáva vyplniť príslušné formuláre, zaplatiť poštovné a pohľadom sa rozlúčiť s Pohľadmi, ktoré sa už konečne môžu vydať na svoju cestu k čitateľom.

• V časopise je množstvo informácií o podujatiach Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Je tento spolok naozaj výkladnou skriňou krajského života u našich susedov?

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vo Viedni I založili v roku 1982, desať rokov predtým, ako boli Slováci oficiálne uznaní za národnostnú menšinu. Venuje sa organizovaniu najmä rôznych kultúrnych podujatí v slovenskom jazyku, aby si jeho členovia naďalej udržovali a zdokonaľovali materinskú reč. Obľúbené sú klubové večery – besedy s významnými slovenskými osobnosťami, či už hercami, so spisovateľmi, s historikmi a pod., ktorí nám približujú nielen svoje životné osudy alebo diela, ale zároveň nás informujú aj o súčasnom dianí v týchto sférach na Slovensku. V podobnom duchu sú i večery pod názvom Chillout po slovensky, určené najmä mladšiemu publiku. Pravidelne organizujeme aj koncerty, na ktorých účinkujú špičkoví slovenskí umelci – predstaviťelia klasickej i modernej hudby. Koncert sa nekončí zatiahnutím opony, ale pokračuje ešte dlhou diskusiou, často pri poháriku vína. Klasicke, ale i modernú materčinu importujeme do Viedne aj prostredníctvom divadelných predstavení. V posledných rokoch sme mali vynikajúcu spoluprácu so SND Bratislava, Divadlom J. G. Tajovského Zvolen, Divadlom A. Bagara Nitra, ale tiež s divadlami Astorka a Štúdio L+S z Bratislavy. K pravidelným akciám patrí aj premietanie filmov, čoraz populárnejšie sú náučné prechádzky po Viedni s výkladom spoločnej histórie Slovenska a Rakúska, obľúbené sú aj celodenné výlety, obnovila sa tiež tradícia slovenských púťi, najmä do Mariazellu, ale aj do iných pútnických miest v Rakúsku a na Slovensku. Temperament a osobitý vzťah našich členov k slovenským tradíciám vynikajú najmä počas fašiangových zábav, varenia predveľkonočnej kapustnice alebo adventného punču. Je to tiež výborná príležitosť na neformálne stretnutia, posedenia a debaty.

MEDZI NAMI

Za posledných sto rokov si užili dve generácie nášho národa demokracie s rôznymi prívlastkami: demokraciu buržoáznou, ľudovú, socialistickú, parlamentnú. Dnes sa k tradičnej gréckej forme démos kratiá, teda ľudovej vláde, nie vláde ľudu, pridáva adjektívum liberálna. Tento nevinne vyzerajúci dodatok, ktorý forsírjuje dnešná politická a mediálna mašinéria, má veľmi sporný hodnotový obsah. Práve meno liberálny, spájané so slovami ako sloboda a tolerancia, je pre slovenských liberálov iba zásterkou skutočných prostriedkov na dosahovanie mocenských cieľov. Od roka 1989 neboli nikdy tieto prostriedky tak okato nedemokratické, ohrozujúce medziludské vzťahy, ľudskú dôstojnosť, slobodu slova i názoru.

Podľa hlásateľov liberálnej demokracie je žiaduce likvidovať národnú identitu, národnú históriu a tradičné spoločenské inštitúcie, akými sú rodina, náboženstvo, dokonca i pohlavie. V politickom živote sa liberalizmus prejavuje absolútnou netoleranciou k oponentom, demagogiou až klamstvami, ktoré vedú k ohýbaniu práva a k subjektívnemu výkladu zákonov. Všetko je dovolené. Progresívno-liberálni politici a médiá

môžu bez obáv propagovať drogy aj pedofíliu. Mohlo by sa písať o liberálnej totalite, keby tento jav povinne nesprevádzali vznešené slová o slobode, o rešpekte k ľudským právam, o nedotknuteľnosti privilegovaných spoločenských menšín, ktoré sú ako balast pravidelnou dávkou potravy pre médiá a návodom na vynášanie rozsudkov nad ľuďmi, ak sa vymykajú z nadik-

Klamstvá a prešľapy

Ludovít ŠTEVKO

tovaných ideologických schém. Pozrime sa, ako čelí predstaviteľia liberalizmu na Slovensku svojvoľne vykladajú zákony a demokratické usporiadanie spoločnosti. Pred voľbou kandidáta na predsedu Najvyššieho súdu SR prezidentka Zuzana Čaputová povedala, a myslala to celkom vážne, že by nevymenovala každého kandidáta zvoleného Súdnou radou SR na tento významný post. Od vyštudovanej právničky je toto vyjadrenie poriadna blamáž. Minimálne od 18. storočia v demokratických krajinách sveta platí princíp delby moci, tak ako ho zdôvodnil Baron

de Montesquieu v spise Duch zákonov, kde stojí napísané, že panovník musí rešpektovať zákony schválené parlamentom a činnosť sudcov musí byť celkom nezávislá. Ak by teda liberálna aktivistka Čaputová nevymenovala pre ňu nevyhovujúceho predsedu Najvyššieho súdu SR, napríklad Štefana Harabina, dopustila by sa trestného činu porušenia ústavy a zneužitia právomoci

obštrukcie pri voľbe ústavných sudcov. Ak však „fiškálske“ rozhodnutie o zrušení amnestii na Slovensku platí, potom musí platiť aj obvinenie Michala Kováča mladšieho o spolupráci na podvoje v známej kauze Technopol a je neprijateľné, aby sa tento človek stal šéfom zastupiteľského úradu SR hocikeď v zahraničí.

Nie je pravda, že Kočnerov komplic Kováč ml. bol oslobodený či zbavený podozrenia nemeckým súdom, ako tvrdila naša aktivistická prezidentka. Pre občerstvenie pamäti prikladám dôležitú vetu z rozhodnutia štvrtej trestnej komory Krajského súdu Mnichov 1 pod vedením predsedajúceho sudcu Hansa Schmidta: Komora dňa 26. februára 2000 zastavila šesť rokov trvajúce konanie voči M. Kováčovi ml. v trestnej veci Technopol. Podľa tohto rozhodnutia nemecký súd Kováč ml. neoslobodil, len zastavil trestné konanie a kauzia vo výške milión šilingov, ktorú zaplatil exprezident za prepustenie svojho syna, prepadla v prospech Nemeckej republiky.

Kováč ml. je stále v pozícii obvineného a vymenovanie podvodníka za veľvyslanca je vážny morálny prešľap ministra zahraničia M. Lajčáka aj slovenskej prezidentky. Budúcnosť iste ukáže, aký bol motív rozhodnutia našich liberálnych demokratov.

Kameňom úrazu Spojeného kráľovstva je stále Severné Írsko Riziko tvrdého brexitu nepominulo

Matej MINDÁR – Foto: internet, zahraničná tlač

S blížiacim sa termínom odchodu Veľkej Británie z Európskej únie mnohí politickí a ekonomickí analytici poukávajú na možné riziká neschválenia tzv. rozvodovej dohody, ktorá upravuje jej budúce obchodno-politické vzťahy s európskym spoločenstvom. Väčšina britských poslancov vidí problém v tzv. írskej poistke zabezpečujúcej zachovanie pravidiel voľného trhu medzi Írskou republikou a Severným Írskom, ktoré je súčasťou Veľkej Británie.

V ostrovnom kráľovstve, ktoré sa chystá odniesť si svoju stoličku z „nášho spoločného domu“ v EÚ a zhasnúť jednu z hviezdíček, čo žiarili na modrom bezoblačnom nebi spolupráce a solidarity, sa čoraz jasnejšie rysujú obrisy takýchto colných „búdok“ na hranici so Severným Írskom.

Veľká Británie ako hlavný predstaviteľ medzivládnej koncepcie európskej integrácie, predstavujúcej spoluprácu suverénnych štátov vo vybraných oblastiach, nesúhlasila s ďalším odovzdávaním výlučných národných kompetencií európskym bruselským inštitúciám. Preto vtedajší konzervatívny premiér David Cameron vo svojej predvolebnej kampani sľúbil britským voličom, že v prípade svojho opätovného zvolenia vypíše referendum o ďalšom zotrvaní Veľkej Británie v Európskej únii. Stalo sa tak a v júni 2016 sa tesná väčšina britských voličov rozhodla pre odchod z EÚ.

JASNÝ SIGNÁL

Tento prekvapujúci výsledok dal jasný signál mnohým európskym politickým predstaviteľom, ktorí presadzovali pevnejšiu integráciu, že s Veľkou Britániou už nemôžu

počítať v spoločnom európskom integračnom projekte. Nie je na škodu spomenúť, že samotné referendum prebehlo len pár dní pred historicky prvým slovenským polročným predsedníctvom v Rade Európskej únie. Slovenská republika ako predsedajúca krajina sa tak trochu „nedobrovoľne“ musela popasovať aj s týmto nečakaným celoeurópskym problémom. Nástupom novej britskej premiérky Theresy Mayovej sa po dlhých a náročných rokovaniach s hlavným vyjednávačom Michelom Barnierom podarilo uzavrieť tzv. rozvodovú dohodu, ktorá upravuje budúce obchodno-politické vzťahy po odchode Veľkej Británie zo spoločného európskeho politického a hospodárskeho priestoru. Na rad prišiel britský parlament. Očakávalo sa, že sa väčšina britských poslancov vysloví za jej schvále-

nie. No nestalo sa tak. Po opakovaných hlasovaniach nedokázala Theresa Mayová získať dostatočný počet poslancov na schválenie tejto dohody. Mnohí členovia vládnej konzervatívnej strany a najmä severoírski unionisti dopredu deklarovali, že s jej súčasným znením nesúhlasia. Prečo? Pretože súčasťou dohody je tzv. spomínaná írška poistka, ktorá zabezpečuje zachovanie voľného pohybu medzi Írskou republikou a Severným Írskom, ktoré je súčasťou Veľkej Británie.

ÍRSKA POISTKA

Mnohí sa určite pýtajú, prečo by nemohol ostať zachovaný doterajší hraničný režim? Odpoveď je jednoduchá. Akceptovanie tzv. írskej poistky by znamenalo, že Severné Írsko by na rozdiel od zvyšku Veľkej Británie aj po brexite naďalej ostalo súčasťou spoločného európskeho

trhu. Týmto by sa Veľká Británie de facto vzdala časti suverenity nad svojím územím. To, samozrejme, mnohí konzervatívni a Veľkej Británie lojalní severoírski unionistickí poslanci nikdy nemôžu akceptovať. No na druhej strane musíme jasne povedať, bezhraničný režim na írskom ostrove udržuje krehký mier medzi írskymi katolíckymi na jednej strane a protestantskými unionistami na strane druhej. Je vysoko pravdepodobné, že zavedením tvrdej hranice medzi Severným Írskom a Írskou republikou sa zvýši riziko obnovenia etnicko-náboženského konfliktu. Pritom nesmieme zabúdať, že väčšinu obyvateľov Severného Írska v súčasnosti tvoria írski katolíci, ktorí v referende hlasovali za zotrvanie v Európskej únii.

ZÁPAS O BREXIT

Veľký podiel viny na neschválení rozvodovej dohody nesie aj opozičná labouristická strana na čele s Jereymom Corbynom. Namiesto toho, aby premiérka Therese Mayovej dodala dostatočný počet poslancov, ktorý by zaručil schválenie dohody, uprednostnila radšej svoje mocenské záujmy. Vnútropolitická situácia donútila premiérku požiadať Európsku úniu o presunutie pôvodného marcového dátumu odchodu Veľkej Británie na 31. október 2019. Nástupom nového britského premiéra Borisa Johnsona sa riziko tvrdého brexitu bez dohody ešte zvýšilo. Trvá na tom, že Veľká Británie musí opustiť Európsku úniu 31. októbra či už s dohodou, alebo bez nej. Napriek tomu, že pred pár dňami britskí poslanci schválili zákon, ktorý nedovoľuje Veľkej Británie vystúpiť z EÚ bez dohody a zaväzuje Borisa Johnsona požiadať Európsku úniu o ďalší odklad brexitu. V prípade, ak sa mu do konca októbra nepodarí presadiť dohodu, riziko neriadeneho odchodu stále trvá. Ak by britskí voliči v predčasných voľbách dali silný mandát práve Borisovi Johnsonovi, neriadenej odchodu Veľkej Británie z Európskej únie by už nič nestálo v ceste. Johnson sa o predčasné voľby usiluje, lebo verí, že v nich uspeje...

Vláda v budúcom roku zrejme hlbšie siahne do verejných rozpočtov Životná úroveň najmenej zarábajúcich

Róbert HÖLCZ – Foto: Emil SEMANCO

V slovenskej ekonomike sa v tomto roku zvýšili mzdové náklady o takmer deväť percent, čo je po Rumunsku a Bulharsku na starom kontinente najviac. Spomedzi krajín eurozóny Slovensko dosahuje najvyšší mzdový nárast najmä z dvoch dôvodov – prvým je nedostatok kvalifikovaných pracovníkov a ďalším opakované sociálne opatrenia vlády týkajúce sa zvyšovania minimálnej mzdy a celého radu príplatkov za prácu v noci, vo sviatok a cez víkendy.

Vyššie mzdové náklady boli v prípade súkromného sektora zaplatené z účtov zamestnávateľov, v prípade verejného sektora z verejných rozpočtov. Nie všetkým zamestnávateľom sa podarilo z konkurenčných dôvodov dostať vyššie mzdové náklady do ceny ich tovarov a služieb, a preto sú v niektorých prípadoch na hranici rentability podnikania. Podľa zamestnávateľov môže byť rast mzdových nákladov problém vtedy, ak nedochádza zároveň aj k rastu produktivity práce, s čím sa slovenská ekonomika dokáže z dôvodu nadštandardného rastu zatiaľ vyrovnávať, čo nemusí platiť stále. Tento stav si terajšia koalícia vláda uvedomila a aj preto pripravuje na budúci rok v mzdovej oblasti také opatrenia, ktoré budú okrem zvyšovania čistej mzdy viac financované z verejných rozpočtov.

MINIMÁLNA MZDA

Každoročné handrkovanie medzi zamestnávateľmi, odborármi a vládou o výške minimálnej mzdy napokon vždy uzavreli poslanci NR SR na návrh vlády. Jej hranicu posunuli aktuálne na päťstoosemdesiat eur.

Každoročné dohadovanie o výške minimálnej mzdy obvykle ukončí vláda svojim rozhodnutím, ktoré tentoraz príjem najmenej zarábajúcich posunulo na hranicu 580 eur – mzda sa teda zvyšuje, ale na životnej úrovni obyčajných ľudí sa to nijako zvlášť neprejavuje.

Aj keď sa minimálna mzda zvyšuje každoročne aj o niekoľko desiatok percent – ako v teraz – na raste životnej úrovne sa to takmer vôbec neprejavuje. Dôvodom je mechanizmus výpočtu čistej mzdy, keď z vyššej hrubej minimálnej mzdy sa odpočítajú odvody, ktoré sú aj pri rovnakom percente z vyššieho základu vyššie, potom sa daňový základ

zniží o stále rovnakú výšku nezdaniteľnej časti základu dane, a preto aj daň je vyššia. Preto sa nemôžeme čudovať, že každoročne sa zvyšujúca minimálna mzda sa nestáva v konečnom dôsledku prostriedkom zvyšovania životnej úrovne tých najmenej zarábajúcich, ale nástrojom na zvyšovanie príjmov do štátneho rozpočtu. Ak vláda chce zvyšovať

životnú úroveň ľudí s nízkymi zárobkami, mala by prijímať opatrenia na zvyšovanie čistých miezd. Sem patrí neplatenie daní pre tých najmenej zarábajúcich alebo zvyšovanie aj nezdaniteľnej časti základu dane. S percentom sociálnych odvodov by sa však nemalo hýbať, keďže pri terajšom zastupovaní dôchodkovému veku by nižšie percento sociálnych odvodov znamenalo aj nižší dôchodok.

ČAROVANIE S DAŇAMI

Jedna z terajších koalíčných vládnych strán prišla s konkrétnym návrhom na zvyšovanie nezdaniteľnej časti základu dane, čo však ZMOS rezolútne odmietlo. Nesúhlas podnikateľskej organizácie s rozdeľovaním dane z príjmu fyzických osôb, z ktorých sedemdesiat percent ide do rozpočtu obcí a miest a zvyšok do rozpočtu samosprávnych krajov. O tom, že slovenské obce a mestá si nežijú zle, svedčí skutočnosť, že pokiaľ sa občanom zvýšili príjmy zhruba o trinásť percent, samospráva dostáva až o tridsať percent viac. Dôvodom sú zvyšujúce mzdy, a teda aj vyššie dane do štátneho rozpočtu, z ktorých sa následne cez podielové dane viac dostane mestám a obciam. Ak by teda poslanci napokon schválili vyššiu nezdaniteľnú časť základu dane, zamestnanci by tak platili nižšie dane a menej peňazí by sa ušlo aj rozpočtom miest a obcí. Ako by ich samosprávne orgány reagovali, nebudeme špekulovať, ale podľa všetkého by sa v prípade ich príjmovej stránky nahradil zvyšovaním nielen miestnych daní, ale najmä zvyšovaním majetkových daní.

SVET FINANCIÍ

Fungovanie trhovej ekonomiky je bez pohybu peňazí nemožné, a preto každého účastníka trhu zaujíma najmä ich cena, ktorá sa určuje úrokovou sadzbou. Jej konkrétne percento stanovuje v rámci menovej politiky centrálna banka, ktorá pritom zohľadňuje vývoj makroekonomických ukazovateľov, čo nie vždy zodpovedá praniu vládnych politikov. Vlní americká centrálna banka štyrikrát zvyšovala svoje úrokové sadzby, aby na začiatku tohto roka ich pre spomalenie hospodárskeho rastu dočasne „umŕtvila“. Európska centrálna banka z rôznych dôvodov nemá záujem meniť úrokové sadzby, keďže na spomalenie hospodárskeho rastu na starom kontinente reaguje uplatňovaním skôr neštandardných menových nástrojov, akými boli do vlaňajška kvantitatívne uvoľňovanie a v druhej polovici tohto roka to bude úverový program pre komerčné banky TLTRO.

Predkrízové obdobie?

Pozrime sa teda, komu terajšia menová politika ECB v skutočnosti najviac pomáha – podnikateľom komerčným bankám, firmám, verejným rozpočtom či domácnostiam?

Už sme viackrát písali o tom, že pre narastajúcu zadlženosť slovenských domácností NBS sprísnila podmienky poskytovania úverov. Mladá rodina bez pomoci najmä rodičov si sotva bude môcť teraz zabezpečiť vlastné bývanie. Nemá totiž nijakú motiváciu usporiť dvadsať percent z ceny nehnuteľnosti pri terajších vkladových úrokových sadzbách, ktoré sú jednou z podmienok poskytnutia bankového úveru. Zatiaľ domácnosti dokážu vo väčšine prípadov úvery splácať, čo sa však bude diať po skončení nízkej päťročnej úrokovej fixácie na úver, ako aj nastupujúceho poklesu výkonnosti ekonomiky a rizika nezamestnanosti, radšej neprojektujeme...

Nízke úrokové sadzby centrálny banky a následne aj komerčných bánk doteraz vo všeobecnosti podporili hospodársky rast, čoho dôkazom je rast akciových indexov takmer všade vo svete. Centrálny banky vraj dokážu podporiť hospodársky rast nezvyšovaním úrokov len vtedy, ak fungujú štandardné obchodné vzťahy bez colných prekážok. Terajšia americko-čínska obchodná vojna, samozrejme aj Brexit, slabnúca nemecká, ako aj francúzska ekonomika začali u nás vyvolávať celý rad znepokojujúcich otázok. Slabne dopyt po pracovnej sile, je menej investícií, rozkýval sa nám štátny rozpočet, hrozí v ňom až miliardový schodok.

V súvislosti s poklesom výkonnosti globálnej ekonomiky sa vinou terajších nízkych úrokových sadzieb čoraz viac hovorí o tom, že menová politika ECB sa dostáva do pasce likvidity. Dôvod? Pokiaľ ostatné centrálny banky majú priestor na znížovanie úrokov, ECB sa nemá pri ich znížení kde pohnúť. A tak oprávnene čakáme na skončenie terajšieho osemročného funkčného obdobia Maria Draghiho, keďže od toho nastávajúceho sa skôr očakáva štandardné uplatňovanie nástrojov menovej politiky.

Róbert HÖLCZ

POZNÁMKA

Takmer každý skôr narodený občan má skúsenosť s kataraktou. Bud' sprostredkovanú, z rodinného prostredia, alebo, takisto v zlom prípade, vlastnú. Sivý či šedý zákal je jednoducho fakt. Zdá sa dokonca, že je to akási škvrna doby. Doslova škvrna, lenže v oku... Slovenská justičná spravodlivosť nepatrí medzi tie skôr narodené, je, naopak, ešte vo veku mladika, má presne toľko rokov ako naša republika. Alebo štát.

Zákal justície

Pretože spojenie slov štát a spravodlivosť určite nie je iba náhodné. Slovenská prax v oblasti spravodlivosti je však, žiaľ, viac spolitizovaná, ako profesionálna. Zaužívalo sa napríklad ministerstvo spravodlivosti slovné zaraďovať medzi takzvané „silové rezorty“. V stranických centrálnach patrí rezort spravodlivosti nepochybne a, žiaľ, už tradične medzi prvé, ktoré majú záujem po úspechu vo voľbách „obsadiť“. V tejto súvislosti je tiež zaujímavé ohliadnuť sa späť, koľko politikov a politických strán cez svojich stráničov už obsadilo toto ministerstvo a proti tomu – koľko skutočných a skúsených sudcov ho viedlo. Výrazný nepomer zaznamenávame v neprospech sudcov, teda tých, ktorí by mali byť ako prví povolaní rozhodovať o tom, čo je spravodlivé a čo nie.

Katarakty sú na rozdiel od zeleného zákalu operovateľné. Vývoj medicíny dokonca pokročil tak ďaleko, že bez akéhokoľvek znevažovania práce očných špecialistov operáciu zákalu možno považovať za ambulatný zákrok. Slovenskú spravodlivosť určite tak promptne napraviť nemožno a čaká ju hneď niekoľko ozdravných zákrokov. Nízka dôvera v slovenskú spravodlivosť veľmi zreteľne hovorí, že mnohé v nej nie je v poriadku. Nad spravodlivosťou v podobe súdnych rozhodnutí visí priliš veľa otázok. Kto na ňu vplyva, ako a čím... Skloňujú sa výrazy ako korupcia, stranická poslušnosť, manipulácia.

V demokratickej spoločnosti sa rozhodnutia súdov a ich sudcov nekomentujú, iba akceptujú, prijímajú. Je nepredstaviteľné sudcov disciplinárne stíhať za ich rozhodnutia, ak zjavne bolo rozhodnuté v súlade s platnými zákonmi štátu. Ak toto nezabezpečí štát, potom ťažko možno od jeho občanov očakávať rešpekt k spravodlivosti a jej plnú akceptáciu. Tu je však kameň úrazu – kto je to štát? Sú to občania s volebným právom? Sú to stranické centrály? Alebo sú to skupiny oligarchov, ktorí si pravdepodobne myslia, že sú vlastníkami všetkého? A to sme asi pri koreni problému slovenskej spravodlivosti. Sme totiž svedkami neustáleho spochybňovania štátnosti ako takej, úlohy štátu v riadení určitého spoločenstva ľudí a, samozrejme, aj štátu ako garanta spravodlivosti. Ak nie je bez štátu spravodlivosť, potom platí opačne – ani bez spravodlivosti nebude nikdy štát. A ešte čosi, na čo sa rado zabúda. Sudca môže rozhodovať iba o tom, čo mu odborne pripravia orgány činné v trestnom konaní. Ak ich práca nie je kvalitná, nemôže byť ani kvalitné rozhodnutie spravodlivosti. Pripadne – nemôže byť nijaké. Lebo aj to je spravodlivosť, jedna z jej podôb, nerozhodnúť, ak podklady na rozhodnutie sú neprofesionálne, nekvalifikované alebo nedostatočné.

Ivan BROŽÍK

Štefan HARABIN: Štyri bezprecedentné zásahy do nezávislosti justície

Politici nám chcú ukradnúť vlasť

Zhovárал sa Maroš SMOLEC – Foto: archív SNN

Štefan HARABIN, sudca Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (NS SR), bývalý minister spravodlivosti, predseda NS SR a nedávny kandidát na funkciu prezidenta Slovenska, sa oficiálne vzdal opätovnej kandidatury na predsedu Najvyššieho súdu SR. Porozprávali sme sa s ním nielen o tomto jeho rozhodnutí, o jeho možnej politickej budúcnosti, ale predovšetkým o pohyboch a ovplyvňovaní slovenskej justície.

Čoraz výraznejšia popularita Štefana HARABINA vyprovokovala Hrad aj prezidentský palác ku krokom, ktoré v konečnom dôsledku vyvolávajú otázky, či je demokracia v tomto štáte a zákony, ktoré ju majú garantovať, čosi ako torta, z ktorej si každý ukrája podľa príležitosti, ľubovôle a chuti.

• Boli ste jedným z kandidátov na predsedu Najvyššieho súdu SR. V tejto funkcii ste už dvakrát pôsobili, to znamená, že skúsenosti s riadením NS SR máte. Prečo ste sa teda vzdali zápasu o túto funkciu?

Mal som záujem opätovne sa stať predsedom Najvyššieho súdu SR. Nie však kvôli mne, ale pre skutočnosť, aby v našej vlasti zákony platili pre všetkých rovnako, a preto, aby rôzne zájmové politické skupiny nerobili z Najvyššieho súdu SR politického lokaja. Robím takmer štyridsať rokov trestné právo, bol som dvakrát predsedom Najvyššieho súdu SR, mám také množstvo informácií a poznatkov, že v krátkom čase by som tam dokázal zvrátiť nezákonnosť – či už v rozvrhoch práce, či svojvoľných rozhodnutí, a vrátiť Najvyšší súd SR do polohy nezávislého najvyššieho orgánu všeobecnej súdnictva. Vždy som bojoval za nezávislosť sudcov a obhajoval ich pred útokmi médií, mimovládok a politikov.

• Prečo teda vaše rozhodnutie nekandidovať...?

Je evidentné, že vrcholná politická kasta sa snaží ohýbať zákony aj v súvislosti s voľbou predsedu Najvyššieho súdu SR tak, aby voľba vyhovovala ich záujmom a peňaženkam. Členov Súdnej rady SR doslova vydierajú. Okrem skrytých zákulisných intríg, ktoré v podstate vždy rozhodujú, kto bude úspešným a kto nie, je tu aj priamy viditeľný dôkaz. Vyjadrenie súčasnej prezidentky Slovenska Zuzany Čaputovej. Povedala, že ak súdnu radou právoplatne zvolený predseda nebude vyhovovať, nevymenuje ho do funkcie. Týmto politikom nejde o ľudí, zákony a spravodlivosť. Ide im len o seba. Takto vymenovaný predseda súdu bude slúžiť týmto privilegovaným politikom a ich bohatým sponzorom. Chcú nám ukradnúť našu vlasť. Je ohrozená, lebo zákony v nej neplatia pre všetkých rovnako. A na tomto cirkuse som sa nechcel podieľať.

• Znamená to, že ostávate rádovým sudcom Najvyššieho súdu SR alebo sa budete aj politicky angažovať? Podpora vašej osoby v prezidentských voľbách bola výrazná.

V krátkom čase sa vyjadrím, ako budem postupovať. Určite sa na tento chorý systém nebudem len nečinne prizerať. Na Slovensku musí zákon platiť pre každého. Viem, čo treba urobiť, ako to urobiť a nebojím sa to urobiť.

• Prezidentka Zuzana Čaputová vymenovala za veľvyslanca Slovenskej republiky v Spojených arabských emirátoch Michala Kováča mladšieho, ktorý v spolupráci s Mariánom Kočnerom spáchal podvod na slovenskej firme Technopol. Dnes, keď zo svojich funkcií musia len pre esemes komunikácie s kontroverzných podnikateľom odstupovať politici, prokurátori a policajti, Z. Čaputovej neprekáža, že novovymenovaný veľvyslanec bol osobným priateľom M. Kočnera. Ako to vnímate?

Za veľvyslanca vymenovala Kováča ml., pretože jeho stíhanie považovala len za formalitu. Syn prezidenta Kováča je opäť obvinený v kauze Technopol, kde dostali spolu so svojim komplicom Kočnerom milosť. Spolu s Mečiarovými amnestiami parlament zrušil aj milosť Kováča ml., nie však Kočnerovi. Podľa prezidentky je len otázka času, kedy obvinenie Kováčovi ml. zrušia. Povedala: „Nemecký súd už vo veci Michala Kováča ml. právoplatne rozhodol v jeho prospech a nemôže byť v rovnakej veci o ňom rozhodnuté inak.“ Takto preukázala Z. Čaputová svoje právne znalosti. Nemecký súd neuznal Kováča za nevinného, ale stíhanie zastavil, lebo došiel k záveru, že ho nebudeme možné odsúdiť. Ako dôvody môžeme spomenúť zloženie kauzie spoluobvinenými v jeho prospech výmenou za amnestie od prezidenta Kováča a udelenie diplomatickej imunity obvinenému. Vymenovaním Kováča ml. Z. Čaputová dala najavo, že očakáva, že ho slovenský súd, ktorý bude kauzu znovu posudzovať, zbaví obvinenia. Veď aj firma Technopol v tom čase vydala neuveriteľné stanovisko, že jej vraj nevznikla nijaká škoda! Navyše v zmysle zákona o štátnej službe (§ 66 ods. 1) Kováčovi ml. mal byť prerušený výkon štátnej služby zamestnanca a mal byť zaradený mimo činnnej štátnej služby, lebo je obvinený z úmyselného trestného činu a ďalšie vykonávanie štátnej služby ohrozuje dôležitý záujem štátnej služby.

• Nedávno ste sa vyjadrili, že politici z celého politického spektra v poslednom čase štyrikrát bezprecedentne zasiahli do nezávislosti slovenského súdnictva. Mohli by ste tieto zásahy konkretizovať?

Prvým zásahom je, že sa prezidentka nechala inaugurovať do svojej funkcie, hoci volebný proces nebol ukončený. Ústavný súd nerozhodol o volebných sťažnosti. Napokon ako inak ako o zamiet-

nutí sťažnosti na priebeh volieb môžu už teraz sudcovia ústavného súdu na čele so sudcom Fiačanom rozhodnúť, keď sa sami na tejto – podľa mňa nelegitimnej – inaugurácii zúčastnili a Fiačan prijal od Čaputovej sľub.

Keď som ohlásil kandidatúru na predsedu Najvyššieho súdu SR, tak prezidentka Z. Čaputová preventívne vyhlásila, že v prípade, ak novozvolený predseda Najvyššieho súdu SR nebude podľa jej predstáv, to znamená, že ak si Súdna rada SR zvolí niekoho iného, než očakáva ona, tak víťazom jednoducho nevymenuje. Je to jednoznačný zásah do nezávislosti justície.

Ďalej pripomínam, že nedávno celý parlament zahlasoval za tzv. lex-Harabin. Zákon ktorý mal byť prijatý kvôli mne, aby v prípade, že by som kandidoval do parlamentných volieb, som natrvalo prišiel o funkciu sudcu. Ide opäť o oklieštenie nezávislosti súdov, pretože sudcovia mohli prerušiť svoje pôsobenie na súde a pôsobiť vo verejnom záujme, v štátnej službe alebo v politike. Po ukončení mandátu sa mohli na súd vrátiť. Prezidentka sice tento zákon nepodpísala, ale je predpoklad, že parlament jej veto prelomí.

Ďalším zásahom je návrh Z. Čaputovej na zriadenie akéhosi správneho súdu, kde by ňou vybraní sudcovia pojednávali disciplinárne konania. Podľa mňa sa táto jej aktivita týka opäť mojej osoby, keďže v súčasnosti je stav týchto politicky motivovaných konaní 14:0 v môj prospech. V krátkom čase sú to teda viaceré zásahy do nezávislosti justície. Politici si súdnu nezávislosť evidentne predstavujú tak, že sudcovia budú potvrdzovať rozsudkami iba to, čo oni v médiách vyhlásia za správne.

• V posledných dňoch denníky zverejňujú zaujímavé informácie o prepojeniach oligarchických skupín na vyšetrovateľov, prokurátorov a sudcov, ktorí nekonajú v intenciách zákona, ale na prospech svojich donorov. Je dobré, že sa tieto prepojenia odhaľujú, škoda, že len z jedného tábora, a aj to len v rámci predvolebnej kampane. Takže skôr ako o úsilí očistiť justíciu možno viac hovoriť o likvidácii konkurenčných skupín... Ako to vidíte vy ako dlhoročný sudca?

Nachádzame sa v situácii, keď obyčajní ľudia stratili vieru, že sa môžu dovoliť pravdy a spravodlivosti – či už na súde, alebo vo vzťahu k štátnym inštitúciám. Jednoducho neveria v štát ako taký. A ja sa im nečudujem. Uvediem pár príkladov, ktoré ich nedôveru, žiaľ, utvrdia. Máme tu teraz čerstvé rozhodnutie, pod ktorým je podpísaná predsedníčka Najvyššieho súdu SR sudkyňa Švecová. Bývalý zamestnanec prezidentskej kancelárie Lizák mal pre zrušený pracovný pomer súdny spor, ktorý vyhral. Namiesto toho, aby mu kancelária prezidenta, vtedy na čele s Kiskom, okamžite všetky náležitosti vyplátila, právoplatné rozhodnutie o tom, že vyhral, napadla, aby sa odložila jeho vykonateľnosť. Teda aby pán Lizák trpel ďalej. Pod kauzou je podpísaná predsedníčka NS SR Švecová, ktorá hneď na to kandidovala na ústavný súd a aj prešla cez parlament. A vzápätí navštívila prezidentku Čaputovú asi kvôli jej podpore, lebo chce byť vymenovaná za ústavnú sudkyňu.

Ďalší je bývalý minister spravodlivosti aj vnútra Lipšic, ktorý ako jediný v štáte dostal podmienku za zabitie človeka na prechode pre chodcov pri porušení dvoch dôležitých povinností vodiča. Predtým ako minister vždy pri takýchto prípadoch vyžadoval nepodmienečný trest, no po súhre vyšetrovateľa, prokurátora a sudcu dostal podmienený trest. Lipšic bol aj na obhliadke miesta činu vraždy Ernesta Valka,

prítom ako minister tam nesmel byť. Ten istý Lipšic sa neskôr pohoršoval, že na mieste Kuciakovej vraždy bol šéf NAKA Krajmer, ktorý tam tiež nemal čo robiť. Na mieste Valkovej vraždy sa pri obhliadke nenašla zbraň, no neskôr pri doohliadke už áno. Doohliadka už nie je podľa Trestného poriadku procesný úkon a sudca ho ani nemôže použiť. A dnes Lipšic zastupuje jedného z podozrivých z tejto vraždy. Ako je možné, že to dovolili vyšetrovateľ a prokurátor? V roku 2002 Ústavnoprávny výbor NR SR na čele s Oroszom skonštatoval, že Lipšic nezískal zákonným spôsobom justičnú skúšku. Aj toto by mal riešiť generálny prokurátor, ale nerieši.

• Média i politici však skôr spochybňujú vašu prácu ako sudcu, resp. aj bývalého ministra spravodlivosti. Vraj ste nekonali spravodlivo a nezávisle...

Sú to falošné informácie našich pressitítov. Domocť sa spravodlivosti však nie je ľahké ani pre mňa. V roku 2010 mi v súvislosti s nepustením Miklošovej nezákonnej kontroly na Najvyšší súd SR bola znížená mzda o sedemdesiat percent. Súd v Štrasburgu mi dal za pravdu, že kontrolovať Najvyšší súd SR mohol len NKÚ, nie Mikloš, a že mi mzda má byť vrátená. Slovenská republika nerešpektuje rozhodnutie štrasburského súdu a mne doteraz nebola vrátená mzda. Keď som v roku 2006 nastúpil na post ministra spravodlivosti, priemerná dĺžka súdneho konania bola takmer tri roky. Počas môjho pôsobenia sa skrátila na jedenásť mesiacov, čo konštatovala aj rada ministrov spravodlivosti Rady Európy. Nástupom Žitňanskej v roku 2010 a Boreca 2012 až doteraz sa civilné konanie natiahlo už na vyše tridsať mesiacov.

Keď som končil ako predseda Najvyššieho súdu SR v roku 2003, nemali sme jedinú vec staršiu ako rok. Po návrate v roku 2009 sme už registrovali troj- až štvorročné spisy bežne. Pri odchode z postu predsedu v roku 2014 sme neevidovali ani jednu vec staršiu ako jeden rok. Dva roky po mojom odchode sme už mali stovky spisov starších ako rok a desiatky starších ako tri a viac rokov.

Počas môjho výkonu funkcie ministra počet pracujúcich väzňov dosiahol osemdesiat percent a väzni upratovali aj budovu Najvyššieho súdu SR. V roku 2012 Žitňanská zrušila prácu väzňov a budovu Najvyššieho súdu SR začala upratavať súkromná spoločnosť, ktorú vybrala Žitňanská a ktorá si za to zaúčtovala tri milióny korún ročne. Rezort mal za môjho ministrovania prebytky a z ušetrených prostriedkov mali všetci zamestnanci súdov odmeny minimálne dvakrát ročne. Toľko k môjmu pôsobeniu na ministerstve.

• Na Slovensku je aktuálna nedôležitá kauza, ktorá však vyhovuje niektorým mediálnym manipulátorom na odpúťanie pozornosti od rozdeľovania opozičných síl a smeruje na diskreditáciu predsedu strany SMER-SD R. Fica. Ide o jeho komentovanie odsúdenia poslanka M. Mazureka z LSNS za údajné hanobenie národa a rasy. Ako to vidíte?

Predseda strany Smer Fico vo svojom poslednom vyhlásení upozornil, že orgány činné v trestnom konaní a súdy často rozhodujú pod tlakom médií, a nie na základe skutočných dôkazov. Ako povedal: „Rešpektujem rozsudok Najvyššieho súdu SR proti poslancovi NR SR pánovi Mazurekovi, ale zaraďujem ho do kategórie mediálnych. Ak sú naše orgány činné v trestnom konaní a súdy také aktívne pri výrokoch, očakávam, že sa budú rovnako aktívne zaoberať výrokmi pána Trubana o drogách pred mladými ľuďmi potom budem pozerať na ostatný výrok (súdu) o Milanovi Mazurekovi úplne inak.“ Akú už len má váhu rozhodnutie Najvyššieho súdu SR a následne aj postavenie jeho predsedu, keď ešte aj líder aktuálne najsilnejšej politickej strany a bývalý premiér dáva na margo jeho rozhodnutí takéto vyhlásenia. O odhätí mandátu poslancovi za LSNS Mazurekovi rozhodoval senát vedený sudcom Paludom, ktorý pred časom kandidoval za SaS. Je minimálne podozrivý z krádeže, lebo zobral za jednu služobnú cestu diéty dvakrát, čo zistilo ministerstvo spravodlivosti pod vedením Čarnogurského.

Jozef Cíger Hronský šlachtil svoj matičný erb aj v ďalekom zámorskom exile

Historický fenomén Zahraničnej Matice slovenskej

Beáta KATREBOVÁ BLEHOVÁ – Foto: archív SNN

Tridsiateho augusta sme si pripomenuli šesťdesiate výročie založenia Zahraničnej Matice slovenskej, ktoré sa konalo v známom pútnickom meste Argentíny a exilovom sídle Jozefa Cígera Hronského v Lujáne. Myšlienkou na vznik Zahraničnej Matice slovenskej sa spisovateľ a správca Matice slovenskej Hronský zaoberal nepochybne už počas vyše dvojročného exilového pobytu v Ríme, resp. v Taliansku, kam mala v zmenených podmienkach novej politickej situácie v obnovenom „ľudovodemokratickom“ Československu, v ktorom väčšine popredných matičiarov hrozila otvorená perzekúcia, matičiarska kolóna z mnohých príčin namierená.

Hronský svoje úvahy k založeniu Zahraničnej Matice slovenskej na pôde večného mesta niekoľko mesiacov pred smrťou v liste Štefanovi Náhalikovi rekapituloval: „V Ríme odznel aj návrh na založenie Matice, ale, žiaľ, v pozadí v takom chápaní, aby Matica produkovala vyhlásenia predovšetkým politické či priam partajnícke.“

Hronský, ktorý zmysel svojho mimoriadne plodného života videl predovšetkým v šírení slovenského slova a ducha, teda len a len na kultúrnom a vydavateľskom poli, vskutku nebol

MEMOÁRE

politikom. Napriek tomu ho po celý čas talianskeho exilu v rokoch 1945 – 1948 sprevádzal „záujem“ československej vlády a prezidenta Beneša o vydanie a len voči Slovákom mimoriadne benevolentné talianske vládne miesta na čele s kresťanskými demokratmi, ako aj výdatná pomoc bývalého slovenského vyslanca pri Svätej stolici Karola Sidora zabránili jeho skutočnému vydaniu, ktoré vehementne požadoval československý vyslanec v Ríme a potomok slávnej rodiny Paulinyovcov-Tóthovcov – tiež matičiarov, Ján Paulíny-Tóth. Situácia Hronského sa dramaticky zhoršila po tom, ako bol začiatkom októbra 1946 spolu s bývalým tajomníkom Matice a literárnym kritikom Stanislavom Mečiarom, jazykovedcom Henrichom Bartkom a právníkom a diplomatom Jánom Kaššovicom zapísaný na listinu vojnových zločincov č. 44 pod poradovým číslom 85.

Zápis vymohol Úrad československého zástupcu v Komisii Spojených národov pre vojnové zločiny na čele s generálom Bohuslavom Ečerom v súčinnosti s československou vládou z dôvodu, aby sa osoby uvedené na

Jozef CÍGER-HRONSKÝ bol významný slovenský kultúrny činiteľ. Po druhej svetovej vojne musel aj s rodinou opustiť územie svojej vlasti. Hrozil mu retribučný súd. Azyl hľadal ďaleko v zámorí...

zozname ľahšie podarilo dostať späť do Československa a postaviť ich pred retribučné súdy. Hronský emigroval predovšetkým z obáv pred retribučnými súdmi. Jemu a jeho rodine zápis na listinu vojnových zločincov natrvalo znemožnil emigráciu do Spojených štátov amerických, kam mal namierené, napriek vytrvalému úsiliu vedenia Slovenskej ligy v Amerike, najmä jej predsedu Petra Jurčáka, o vybavenie vycestovacích víz. Hronský napokon za dramatických okolností uväznenia v rímskej väznici Regina Coeli v centre mesta na brehu rieky Tiber, z ktorej ho dostal výnimočným diplomatickým úsilím už spomínaný Sidor, začiatkom februára 1948 vycestoval do Argentíny.

■ VZNIK MATICE

Hronský bol a zostáva jedným z najvýznamnejších slovenských katolíckych spisovateľov. Dokazuje to práve jeho dielo (dve novely a jeden román), ktoré písal za dramatických okolností v povojnovom Taliansku,

najmä v malebnom mestečku neďaleko Ríma Oriolo Romano, kde sa skrýval pred československými repatričnými dôstojníkmi. Za predchodcu Zahraničnej Matice slovenskej možno považovať v určitom zmysle Slovenský ústav v Clevelande, ktorý bol založený v septembri 1952 pri Opátstve slovenských benediktínov sv. Andreja Svorada v jednom z severoamerických miest s najpočetnejšou slovenskou komunitou. Tento počín, pri ktorého vzniku stáli aj niektorí významní matičiari, akými boli Jozef Cincik a František Hrušovský, Hronský nepochybne privítal. Privítal aj založenie štvrtročníka pre kultúru a umenie Most na jeseň 1953, ktorý sa od roka 1956 stal tlačovým orgánom čerstvo založeného Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí. V liste Mikulášovi Šprincovi, redaktorovi časopisu, Hronský potrebu po slovenskom slove vyjadril nadmieru výstižne: „Kto napíše slovenské slovo, dáva výraz najvyšší osobnosti národa, lebo slovo je najvyšším zna-

kom osobnosti.“ Práve v Clevelande mala vzniknúť napokon aj samotná Zahraničná Matica slovenská. Dôvod, prečo sa tak neudialo, bolo niekoľko. Hronskému sa nepodarilo presťahovať seba aj rodinu do USA, existoval latentný nedostatok financií, a napokon príčinou bola aj smutná realita malej predajnosti kníh v rámci slovenskej emigrácie. Básnik, exulant a katolícky kňaz Mikuláš Šprinc to krátko a výstižne vyjadril v liste ďalšiemu slovenskému emigrantovi básnikovi a profesorovi patológie Františkovi Šubíkovi alias Andrejovi Žarnovovi: „Emigrácia za knihy neplatí.“

Hronský víziu o Zahraničnej Matici slovenskej napriek ťažkým podmienkam argentínskej emigrácie nevzdal a po poradách s opätom spomínaného benediktínskeho kláštora Teodorom Jurajom Kojišom, ktorý bol myšlienkou naklonený, koncom leta 1959 pristúpil k činu. Keď sa 30. augusta 1959 v Lujáne zišli bývalí poprední matiční činitelia, tzv. Prvým ohlasom o vytvorení Zahraničnej Matice slovenskej, podpísanom Hronským a Kojišom, vydali oficiálnu výzvu na založenie ustanovizne s programovým znením „Nové slovo Slovákom súcim na slovo“.

Zakladajúce zhromaždenie ustanovizne sa napokon konalo 12. decembra 1959 v Buenos Aires, na ktorom boli schválené stanovky a organizačná štruktúra, ako aj predsvazatie, že v argentínskej metropole sa založí prvý miestny odbor, čo sa napokon v marci 1960 aj stalo.

■ PREDČASNÁ SMRŤ

Hronského predčasná a náhla smrť 13. júla 1960 znemožnila rozvinutie rozsiahleho vydavateľského zámeru, vybudovanie tlačiarne a vydavateľstva pre matičné knihy

v zahraničí. Jeden z jeho posledných listov Štefanovi Náhalikovi zo 4. júla je dôkazom, že jeho autor sa so životom nelúčil, naopak, mal mnohé plány, ako čo najlepšie vybudovať Zahraničnú MS a pomôcť slovenskej knižnej tvorbe v zahraničí. Po Hronského odchode do večnosti sa predsedom stal jeho blízkym spolupracovník Stanislav Mečiar, ktorý vyvinul bohatú vydavateľskú činnosť, vydal Hronského poviedky a inú prózu a v roku 1963 na sté výročie založenia Matice slovenskej vydal zborník pod názvom Letopis Matice slovenskej.

Po predčasnej smrti Mečiara sa v roku 1972 sídlo Zahraničnej Matice slovenskej prenieslo do kanadského Hamiltonu. Novým predsedom sa stal Mons. František Fuga, gréckokatolícky kňaz, dekan slovenskej gréckokatolíckej farnosti, a od roka 1981 po erigovaní eparchie sv. Cyrila a Metoda pápežom Jánom Pavlom II., čo sa právom považuje za jeden z najúspešnejších a najvýznamnejších počínov poľského pápeža voči Slovákom gréckokatolíkom v diaspóre, sa stal generálnym vikárom novozaloženej dieciezy.

■ POSTUPNÝ ÚTLM

Mons. Fuga bol predsedom Zahraničnej Matice slovenskej najdlhšie – do roka 1987. V období jeho úradovania Zahraničná Matica slovenská rozšírila členskú základňu na približne dve tisíce Slovákov roztratených po celom svete. Cez vlastné vydavateľstvo v Hamiltone zabezpečoval bohatú edičnú činnosť a bol tiež autorom slovenskej zástavy, ktorá zvýrazňovala kresťanské tradície Slovákov. Počas jeho účinkovania zaznamenala Zahraničná Matica slovenská vrchol svojej činnosti, po ktorom mohol nasledovať už len postupný úpadok podmienený aj skutočnosťou Novembra 1989 a najmä faktom, že po páde komunistickej totalitý nedošlo k takej forme spolupráce medzi Maticou doma na Slovensku a v zahraničí, ktorá by zaisťovala ďalšiu existenciu Zahraničnej Matice slovenskej. Keďže ide o historický fenomén, je dobré a prospešné si ho pripomínať o to viac, že slovenská verejnosť má vo všeobecnosti len veľmi málo poznatkov o bohatých dejinách slovenského exilu.

Medzititulky SNN

Najväčšie tragédie v ničivých živloch v slovenských dejinách

Slovenský čierny september

Ivan MRVA – Foto: archív

Ešte máme v živej pamäti tohtoročnú tragédiu na Dunaji, keď po náraze iného plavidla sa v Budapešti koncom mája potopila výletná loď s kórejskými turistami. Zahynulo dvadsaťosem ľudí. Bolo to jedno z najväčších lodných nešťastí, aké sa v strednej Európe dosiaľ odohrali. V smutných historických štatistikách počtom obetí budapešťiansku tragédiu prekonáva potopenie kompy cez Váh v obci Marček neďaleko Žiliny práve pred sto sedemdesiatimi rokmi.

Bolo to v prvých septembrových dňoch 1849, keď sa rebélia v Uhorsku chýlila ku koncu. Jadro košutovského vojska zložilo 13. augusta pri mestečku Világoš zbrane, ale vzdorovalo ešte niekoľko menších oddielov a najmä mohutná pevnosť Komárno, ktorú s dvadstiatimi honvédmi udatne bránil generál moravského pôvodu Juraj Klapka.

■ TRAGÉDIA KOMPY

Obyvatelia slovenských obcí v severných častiach Trenčianskej stolice sa chystali na tradičnú púť do Rajcekej Lesnej (pôvodne Frivald), aby sa záračnej soche Preblahoslavennej frivaldskej Panny Márie podakovali za šťastné prežitie vojnového požiaru. Početné zástupy veriacich z Veľkého Rovného a Dlhého Poľa sa utopilo štyridsaťšesť ľudí, medzi nimi aj Alojz Gotšalk, ktorého Slovenské noviny označili za hlavného vinníka tragédie. Bol dedinským notárom, námcom kompy, ale aj krčmy stojacej v blízkosti prívozu. Preto prívozníci boli často opití a spolu s nimi si často vypil aj Gotšalk. Aj v tento deň bol tiež potúžený

alkoholom a umožnil bezmála stovke ľudí naraz sa preplaviť na druhý breh. Keďže viacerí pútnici pri pohľade na rozčerenú hladinu boli znepokojení, v snahe potvrdiť bezpečnosť plavby sám nasadol na kompu. To sa mu stalo osudným. Od septembra 1849 podobná tragédia na vodách našich riek sa, našťastie, už nikdy nevyskytla.

■ TRAGICKÉ POŽIARE

Prešlo však dvadsať rokov a na Slovensku sa odohralo viacero pohutých udalostí, spôsobených iným živlom. Tentoraz to bol oheň, ale aj ľudská nedbalosť a ľahostajnosť. September bol v roku 1869 pre mnohé fatálne požiare našich dedín a mestečiek naozaj čierny. Následkom vysokých teplôt, sucha a silných vetrov na sklonku leta požiare zúrili takmer denne. Koncom augusta oheň zachvátil rozsiahle rašeliniská a pasienky južne od mošonských Starých hradov (dnes Mošonmadarovár, Maďarsko).

Kompa cez rieku Váh pod Strečnom v 19. storočí.

Na takzvanom Hanšágu horelo na ploche vyše tridsať štvorcových kilometrov a husté čierne mraky, ktoré južný vietor hnal na Slovensko, nevestili nič dobré. Ďaleko tragickejšie následky mali však hromadné požiare našich dedín a mestečiek. Už 5. septembra 1869 v Malackách zhorelo pätnásť domov a šesťnásť stodôl naplnených zožatým a ešte nevymláteným obilím. V nasledujúcom týždni hromadné požiare zúrili v Trenčíne, Topoľčanoch, Brunovciach, Trebatiaciach, Stupave, Lozorne, Hájnikoch a inde. Ohňové tragédie vrcholili 14. septembra.

■ ĽUDSKÉ OBETE

V Dechticiach zhorelo osemdesiatštyri domov, štyridsaťštyri stodôl, škola, fara a krásne vyzdobený kostol s vežou. V plameňoch sa roztopili aj tri staré dechtické zvony. Škody boli nesmierne, no požiar si, našťastie, nevyžiadal ľudské obete. Oveľa tragickejšie následky spôsobili plamene

v Radošine. Popoludní 14. septembra 1869 vypukol požiar uprostred mestečka a silný vietor ho bleskovo rozduchal. Slamené strechy domov bľali ako fakle, a hoci na pomoc pribehli aj hasiči zo susedných obcí, boli celkom bezmocní – stotridsať domov, množstvo stodôl a ďalších hospodárskych stavieb plamene obrátili na popol. Čo však bolo horšie, oheň si vyžiadala dvadsaťjeden ľudských životov, poväčšine malých detí, ktoré rodičia pracujúci na poli nechali v chalupách zatvorené. Vo svojom období Radošina prekonala aj strašný požiar Sološnice z októbra 1857, keď zhorelo stoosemdesiatpäť domov z dvesto a v plameňoch zahynulo dvadsať ľudí, tiež prevažne malých detí. Bolo to také nešťastie, že aj cisár František Jozef siahol do meška a postihnutej obci poslal aspoň päťtisíc zlatých.

Následkom týchto smutných udalostí sa na Slovensku začala osvetová kampaň, aby rodičia nenechávali malé deti zatvorené doma, ale zobrali ich so sebou na pole. Vzápätí na našich dedinách začali vznikať škôlky, tzv. úvodky, pre nezaopatrené deti predškolského veku, ktorých rodičia odchádzali ráno z domu za prácou. Zriaďovali si ich obce a na prevádzku finančne prispievali aj štát, ale len keď sa v nich detičky zoznamovali so základmi samospasiteľnej maďarskej reči.

Zdroje: Slovenské noviny (Viedenské), september 1849, október 1857; Obzor, september 1869; Slovenské noviny (Bobulove), november 1870

Hudobný génius Ludwig VAN BEETHOVEN vraj koncertoval aj vo Finticiach pri Prešove

Aj z malej iskry bývajú veľké sonáty

Text a foto: Marián ŠIMKULIČ

Pred rokom 1272, odkedy existuje prvá písomná zmienka o obci Fintice, to bola osada kráľovských strážcov hraníc. Od spomínaného roka bola pravdepodobne sídlom prvého šľachtica zo Slavónska komesa Gudu. V obci neďaleko Prešova, ktorá má v súčasnosti vyše dvetisíc obyvateľov, stojí kaštieľ i kostol, no do povedomia sa dostala najmä Fintickou zbierkou hudobní a udalostí, ktorá však nie je historicky potvrdená – v roku 1801 tu vraj bol na návšteve Ludwig VAN BEETHOVEN, nemecký hudobný génius viedenského klasicizmu a jeden z najvýznamnejších skladateľov v dejinách hudby.

Beethoven vraj zavítal na koncert tunajšieho dvorného orchestra a v jeho prítomnosti zahrál aj svoje Pastorále – Pastorálnu sonátu D dur opus 62. Ale bolo to naozaj tak? Vyberme sa po stopách histórie, domniek i dohadov, svedectiev, ktoré sa napokon nedokázali, či iných, ktoré jasne dosvedčujú hudobný život vo Finticiach v minulosti.

■ TAJNÉ LÁSKY

Vo verejnosti sú známe návštevy Ludwiga van Beethovena v Dolnej Krupci, kam prijal pozvanie grófa Jozefa Brunswicka. Azda najviac sa pritom spomína Klavírna sonáta č. 14 cis mol známa ako Sonáta mesačného svitu, ktorú v tunajšom kaštieli skomponoval. Beethoven mal styky aj s rodinou Jozefovho brata grófa Antona Brunswicka ml., ktorý mal dve dcéry – Jozefínu a Teréziu. Napriek tomu, že medzi Beethovenom a Jozefínou preskočila iskra náklonnosti, tento spoločensky nerovný vzťah rodina neakceptovala a vydala ju, dokonca dvakrát. Pre náš príbeh je dôležitejšia jej sestra Terézia, ktorá vyrastala v Pešti a v blízkom kaštieli v Martonvásári a takisto snívala o sobášii s Beethovenom. Vrelo spomínala na jeho hodiny klavíra, finančne ho naďalej podporovala a darovala mu aj svoj portrét. Terézia dokonca o sebe šírila, že je Beethovenovou tajnou láskou. Skutočnosťou je, že Beethoven jej venoval Klavírnú sonátu číslo 24, opus 78. Terézia sa nikdy nevydala, oddala sa filantropickej práci pre ženy a deti a stala sa priekopníčkou materských škôlok. Pri jednom stretnutí jej príbuzný navrhol, aby sa tajne stretla s Beethovenom vo Finte, aby neboli rodičom na očiach. Na otázku, či sa tí dvaja stretli v kaštieli v dnešných Finticiach, ťažko nájsť odpoveď. Ak aj bola zaznamenaná v osobnej korešpondencii, mnohé listy súvisiace s Beethovenom sa museli dobre utajiť, ale aj zničiť. Mária Henrieta Choteková ešte na začiatku 20. storočia v kozube páčila Beethovenove listy písané Jozefínou s upozornením, že sa nesmú dostať na verejnosť. Pravdepodobne by takýto osud postihol aj korešpondenciu medzi Beethovenom a Teréziou Brunsvickovou.

■ PROFESOROVO TURNÉ

Skutočnosť dotýkajúce sa práce a pobytu Ludwiga van Beethovena vo Finticiach sa stali predmetom prednášok profesora Antona Cigera. Prezentoval sa nimi pri príležitosti sto tridsiateho výročia úmrtia skladateľa. Opieral sa o zápisky z denníka Terézie Brunsvickovej, ktorá v nich spomínala na pobyt s Beethovenom vo Finticiach v roku 1801. A uviedol tiež, že sú uložené v kaštieli v Martonvásári neďaleko Budapešti. Žiaľ, kolegovia historici nenašli v maďarskom kaštieli tieto prameňe, a tak jediná stopa z denníka dcéry Antona Brunswicka sa nepotvrdila. Podobne ako v dokumentoch, ktoré sa podarilo zachrániť pred záhubou vo Finticiach a sú uložené vo fondoch Archívu literatúry a umenia v Slovenskej národnej knižnici v Martine. Profesor Anton Ciger pri koncipovaní prednášky využíval archiválne, ktoré však dostatočne nespresňoval. Jeho žriedlom bol tiež román Romaina Rolanda Ján Krištof. Samotný držiteľ Nobelovej ceny však varoval, aby čitatelia v jeho hrdinovi nevideli podobieň

Jozef KOLARČÍK-FINTICKÝ uprostred učiteľiek vo Finticiach

Beethovena. Ďalším dôkazom, ktorý profesor našiel v hudobnej pozostalosti fintického kaštieľa, bol nákras na spoločný hrob hudobného skladateľa a jeho priateľa z Fintic, ktorý si namaľovali, aby pod ním mohli spoločne odpočívať. Hlavným prameňom, z ktorého profesor Anton Ciger čerpal, boli však svedectvá miestneho fintického učiteľa, kronikára a osvetového pracovníka Jozefa Kolarčíka-Fintického, ktorý v čase svojho života pracoval údajne s overenými prameňmi.

■ SVEDECTVO KRONIKÁRA

V roku 1933 sa stal miestny učiteľ Jozef Kolarčík-Fintický obecným kronikárom. Takto zaznamenal život obce a panstva na začiatku 19. storočia. „Majiteľom fintického kaštieľa bol v tom čase Samuel Dessewffy. Bol nadporučikom husárskeho pluku, oženil sa s Máriou Andrassyovou a vďaka svadobnému venu sa mu podarilo zlikvidovať dlhy svojho otca Štefana. Darilo sa mu aj v podnikaní, keď v obci založil manufaktúru na spracovanie kože, vybudoval továreň na pálenie tehál a pustil sa do banskej ťažby kamenného uhlia. Z manželstva šarišského župana Samuela a Márie sa narodili traja synovia: Augustín, Koloman, František a dcéra Amália. Viedol ich k tomu, aby sa v živote uplatnili a nikdy ich nepostihla trauma, akú zažíval, aby prinavrátil dobré meno rodu, ktoré jeho otec tak ľahkovážne spreneveril. Pre náš príbeh je rozhodujúci tretí syn v poradí František Dessewffy, ktorý bol veľkým milovníkom umenia a hudby. Pohyboval sa v spoločnosti, ktorej záležalo na pestovaní, morálnom i finančnom podporovaní umenia, najmä hudby a spevu. Členom tejto spoločnosti vraj bol aj Ludwig van Beethoven.“

■ KRÁLOVNÁ NEBA

Súčasný riaditeľ Galérie a múzea ľudového umenia v obci Fintice Mgr. Gabriel Trusa na základe výskumu dospel k názoru, že nemohlo ísť o spomínaného syna šarišského župana, keďže sa narodil v roku 1798 a v roku 1801, keď predpokladáme návštevu skladateľa, nemohol ho ani poznať. S veľkou pravdepodobnosťou však ide o jeho menovca Františka Dežófiho, ktorý sa narodil v roku 1754 a zomrel v roku 1820. Bol príbuzný, pravdepodobne bratranec majiteľa veľkostatku a panstva vo Finticiach Samuela Dežófiho. Nežil vo Finticiach, ale na kaštielnom

Fintický kaštieľ v roku 1880

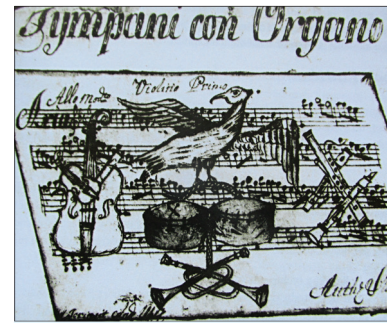
Vo Finticiach neďaleko Prešova vládol v minulosti čulý hudobný život, čo dokladajú aj tamojšie majálesy s hudobnou produkciou a tancom

ostrove Edelényi neďaleko Miškolca, kde prežil celý život ako slobodný mládenec, venoval sa hudbe, miestni ho volali Feruško, sám koncertoval a hral na organe v kostole. Je veľký predpoklad, že práve on mohol pozvať Beethovena na návštevu do Fintic. Za tým všetkým je Fintická zbierka hudobní, na základe ktorej Jozef Kolarčík-Fintický postavil svoju teóriu a tvrdenia. Existuje veľká pravdepodobnosť, na základe výsledkov súčasného výskumu, že Fintická zbierka hudobní, ktorá tu existovala, nepochádzala pôvodom z Fintic, ale práve z panstva Edelényi z majetku Františka Dežófiho. Medzi pozostatkami Fintickej zbierky hudobní sa totiž našli diela, ktoré práve on skomponoval. Sú to dve jeho skladby a jednu z nich majú aj vo fintickom múzeu – náboženskú skladbu Kráľovná neba, ktorá je skomponovaná pre tri hlasy a niekoľko hudobných nástrojov – prvé husle, druhé husle, hboj, klarinet, organ a bubny. Dôležité, že je signovaná Františkom Dežófiom.

■ ZÁZRAČNÝ MUZIKUS

V roku 1930 pri zbieraní folkloristickeho-historického materiálu navštívil Jozef Kolarčík-Fintický vtedy deväťdesiatšesťročnú Zuzku Vargovčíkovú. Podľa Kolarčíka mala aj vo vysokom veku dobrú pamäť. Na otázku, čo si ešte pamätá o fintických grófoch, v šarištine povedala: „Že naco še ešči pamätám? No ta na šicko, lebo ja som u nich bula tak ja doma.“ – „A čo viete z vašich spomienok či z rozprávania rodičov, ktorí

v kaštieli slúžili, o pamätnej ceste na kapušiansky hrad? Vtedy, keď tu bol ten veľký muzikant...“ – „Ešte pred tým špivali mlade taku špivanočku. Melodiju už neznam, ale pamätám sebe slova: Pisala kráľovna po krajine listi / Žebi finicke dzifčata na majalesi šli / A jak oni išli krasne špivajući / A za nimi išli parobci plačuci / Neplačce parobci mi še navracime / Lem še na Podkove čardaš naučime. O kráľovnej še lem tak špivalo. Bula to naša pani grofka Anuša. Chlopi ju nešli na drevenych družkoch až na kapušiansky zamek i na Straž. Nebula chora, lem tak še jej to pačilo. Znamu, tym chlopom dala pic na zamku a druhe už čakali, co ju nazad znešli. I tote, keď prišli do kaštiľa, dostali pic. Bo pani grofka nič nechcela zadarmo. Raz vo dvore kaštiľa na dožinkoch rozdala dzifčatom vecej jak sto chustečky na hlavu a všelijake drobnosci pre dzeci. Na dvore dala vystavic prevysoky družek a na samym veršku bula privjazana flaška s pálenku. Probovalo še vydrapac veľo parobkoch i ženačoch, ale nadarmo, bo družek bul vysoky, hladky a federvajšom posipany. Pani grofka še len šmjali a už i taľara obecala temu, chto še vydrapce, bo myšlela, že tam nichto nevyndze. Prišol, ale jeden z košara, co lem ovce pas, stanul pod družek, podskočil a vyľiz jak mačka na veršok. Odrezal flašku a spuščil še dolu. Ludze lem oči vyvalali. Pani grofka prišla ku valachovi, dala mu taľara, potľapkala ho po plecú a pytala še ho, jak tam vyľiz. Un ale nechcel prezradzic, jak ludzi i panoch previd, bo

Znak dvorného orchestra vo Finticiach

še bal, že ho panove daju zavric.“ „A čo Ludwig van Beethoven?“ – „Sama grófka Anuša hvarela, že ten harbaty, šlepi i hluchi je fene muzikuš.“ – „Myslela tým zázračný muzikant?“ – „Tak. Na Podkove vtedy hrali cigaňe čardaš. Tancovali šicke, co maľi nohy.“ Jozef Kolarčík-Fintický si všetko zapísal a ponáhlal sa overiť si to do grófskeho archívu, ktorý vtedy ešte existoval.

Žiaľ, argumentácia fintického kronikára obsahuje mnohé nepresnosti. V tomto prípade, ak mala v roku 1930 Zuzana Vargovčíková deväťdesiatšesť rokov, musela sa narodiť v roku 1834, a nie ako uvádza Jozef Kolarčík-Fintický v roku 1814. Napriek tomu to neznižuje význam jeho pôsobenia v obci. Ved len posúďte: založil ženský spevokol, ktorý sa po čase zmenil na zmiešanú folklórnu skupinu. V roku 1951 ju vybrali reprezentovať šarišský folklór na celoštátnej prehliadke. Do roka 1961 zapísal 5873 ľudových piesní, pričom spolupracoval s takými významnými osobnosťami, ako bol národný umelec profesor Karol Plicka, spisovateľ Anton Prídavok a ďalší. Alebo popri ochotníckych vystúpeniach, kde prispel vlastnými divadelnými dramatizáciami, v Národnom divadle v Bratislave podieľal sa na uvedení novely Jonáša Záborského Dva dni v Chujae. Nemožno zabudnúť na jeho spoluprácu s rozhlasom, kde bolo odvysielaných vyše šesťdesiat folklórnych obrázkov a pásiem, fotografoval, bol kronikárom obce. A určite sme nevymenovali všetko, čím sa zaoberal.

■ DŮKAZY CHÝBAJÚ

Nespochybniteľné sú zásluhy Jozefa Kolarčíka-Fintického na záchrane Fintickej zbierky hudobní. Žiaľ, nenachádzajú sa v nej odpisy diel Ludwiga van Beethovena ani nijaké venovania veľkého majstra. Vzhľadom na spomínané kontakty, priateľské väzby, ba dokonca zmienky o spoločnom muzicovaní s veľkým hudobným skladateľom predpokladá sa, že by vo Fintickej zbierke hudobní malo byť minimálne niekoľko skladieb tohto veľikána. Pre objektivitu však treba pripustiť aj vysvetlenie, že tieto odpisy či dokonca venovania boli pôvodne v zbierke. Ak si však ich hodnotu uvedomili poslední potomkovia šľachtického rodu, zobrali ich so sebou. A mohli to byť aj iní ľudia, ktorým bola táto problematika blízka. Urobili tak pre vlastné potešenie alebo aby ich mohli ponúknuť na burzách hudobní, kde by sa takéto exempláre s prípadným podpisom či poznámkami veľkého hudobného skladateľa dobre predávali.

Návšteva Ludwiga van Beethovena vo Finticiach nie je teda vylúčená. Priame doklady na to však neexistujú. Tie, ktoré sa nachádzajú v krajskom archíve v Budapešti, však potvrdzujú bohatý hudobný život vo Finticiach. Svedčí o tom niekoľko tisícová zbierka fintických hudobní a tiež pracovná zmluva medzi majiteľom fintického panstva Samuelom Dežófiom a učiteľom Vincentom Schlerithom, ktorý tu učil hudbe grófove deti – Františka, Kolomana, Augustína a Amáliu. Podľa zmluvy sa učiteľ mal s deťmi každý deň venovať hre na iný hudobný nástroj s tým, že výsledky štúdia budú prezentované na komornom koncerte.

Obsah čísel časopisu MS Slovenské pohľady v septembri a októbri 2019

Za cenu knihy dvanásť objemných Pohľadov

Radoslav ŽGRADA – Foto: archív

Na pulty predajní a do novinových stánkov prišlo už pred niekoľkými dňami septembrové číslo Slovenských pohľadov, periodika s dlhoročnou históriou s prvými vydania z čias Jozefa Miloslava Hurbana. Pretrvali do súčasnosti aj vďaka tomu, že sú integrálnou súčasťou Matice slovenskej. Ročné predplatné je len 17,60 eura – to je dnes cena jednej knihy alebo za to dostanete dvanásť obsiahlych stošesťdesiatstránkových vydaní Slovenských pohľadov. Porozmýšľajte.

Úvodník pripravil Dušan Kerný pod názvom Pamäť a Clementisova čapica, ktorý by sme mohli parafrázovať hlavnou myšlienkou – „boj človeka proti moci je boj pamäti proti zabudnutiu“. K práve dožitým sedemdesiatim významným slovenským básnikom, esejistovi, publicistu a prekladateľovi Jánovi Švantnera odborné zanalyzoval jeho poetické diela prof. Dalimír Hajko. Ukážkou pod názvom S hlavou v mračnách nám umožnila nahliadnuť do svojej pripravovanej prózy mladá autorka Katarína Thoľtová. Slovenské pohľady prinášajú básnické príspevky Jána Švantnera Jastrab, Mariána Grupáča Peklo je len pre divochov, ako aj preklad básni významného španielskeho básnika Gerarda Diega pripravený Jánom Zamborom. Profesor Ivo Pospíšil zaujímavým opisuje cesty a zákuľisie vedúce k udeleniu Nobelovej ceny za literatúru Jaroslavovi Seifertovi.

HRA O VYSOCKOM

Číslo prináša aj pokračovanie ukážky divadelnej hry Jiřího Vondráka o známom sovietskom umelcovi Vladimírovi S. Vysockom, ktorú preložil a Vysockého piesne prebásnil Ľubomír Feldek. Rov-

nako prináša druhé pokračovanie ukážky aj zo scenára pôvodného slovenského filmu, ktorého sú spoluautormi Andrej Ferko a Peter Jaroš s príznačným názvom Najsmutnejší príbeh lásky. Nastavujú našej spoločnosti kritické zrkadlo vracajúc sa do vojnových čias, čias prenasledovania Židov, rozkrádania majetkov pod označením arizácia, nie veľmi nepodobnom od rozkrádania privatizačného. Výročie Slovenského národného povstania nám pripomenie svojim príspevkom prof. Jaroslav Chovanec. Jozef Čertík sa v článku Socialistický realizmus – ako odstrašujúci príklad kriticky stavia k rovnomennej knihe. Recenznej rubriky Sedem viet o siedmich knihách sa tentoraz zhostil Ján Čomaj. Slovenské pohľady tradične prinášajú recenzie viacerých domácich aj zahraničných autorov, pravidelné rubriky od Gustáva Murína Laboratórium, Miloš Ferko v Literárnom antikvariáte píše o zaujímavom živote a diele Williama Morrisa, Jana Pivovarníková podáva správu z výstav a prof. Ivo Pospíšil nahliadne do literárnej tvorby v Čechách v rubrike Spoznať Moravu. V zápisníku sa rozlúčil Jaroslav Rezník s Igorom Gallom a na Petra Glocka si zaspo-

mínal Martin Kellenberger. Reportáž zo štvrtého Kongresu matic a inštitúcií slovanských národov prináša Radoslav Žgrada.

GRATULÁCIA I TKÁČOVI

Slovenské pohľady sa pripájajú ku gratulácii nášmu dlhoročnému prispievateľovi a emeritnému predsedovi Matice slovenskej Mariánovi Tkáčovi k jeho sedemdesiatim. Pri tejto príležitosti Peter Cabada v nasledujúcom príspevku rekapituluje tvorivú púť tohto činorodého človeka, ktorý podnetne zasiahol do viacerých oblastí nášho národného, ekonomického, hospodárskeho, kultúrneho a spoločenského života. Viliam Jablonický vzdal poctu Vladimírovi Ferkovi a jeho záujmu o drotársku minulosť našich predkov. Martin Jurčo zaspomína na Borisa Droppu a Etela Farkašová píše o novom čísle mesačníka Nový život. Číslo tradične uzatvára rubrika od Štefana Haviara Pripomíname si. Výtvarný sprievod do čísla pripravila naša dlhoročná spolupracovníčka Jana Pivovarníková. Študovala v rodnej Bratislave na oddelení grafiky Strednej školy umeleckého priemyslu (1964 – 1968) a odbor dejiny umenia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (1968 – 1974). Od

Klementovi Gottwaldovi sa v čase jeho pamätného prejavu na Staromestskom námestí vo februári 1948 Clementisova baranica „páčila“ – potom sa mu jej majiteľ znepáčil natoľko, že skončil v rukách kata a ideologickí retušéri ho vymazali aj z fotografie (stojí za mikrofónom v klobúku) – ako o tom píše náš kolega Dušan D. Kerný v úvodníku Slovenských pohľadov.

sedemdesiatich rokov sa zaoberá maľbou, od deväťdesiatich rokov aj sochárskou tvorbou. Spočiatku sa venovala abstrakcii, ale čoskoro prešla k figurálnej maľbe. Dlhodobým ústredným motívom jej obrazov je žena jazdkyňa na koni v priestore, ktorý neustále inovuje. Okrem slovenských miest mala výstavy v Poľsku, Rakúsku, Nórsku, Maďarsku a Ukrajine. Je členkou Slovenskej výtvarnej únie.

A ČO V OKTÓBRI?

Čitatelia sa už teraz môžu tešiť na niekoľko závažných príspevkov – kvalitný úvodník od Alexandra Halvonika, Robert Haas prináša Správu o stave planéty, príspevok od D. Kerného Ukrajinci analyzuje súčasný stav a smerovanie nášho východného suseda. Rozbor tvorby básnika Jána Šimonoviča prinesie

prof. Dalimír Hajko. Luba Šajdová vo svojej pravidelnej rubrike prináša rozhovor s Vincentom Šikulom. Jozef Leikert sa zaoberá osobnosťou Jozefa Gabčíka, ktorý sa preslávil atentátom na R. Heydricha. V čísle sa čitatelia dočkajú vyvrcholenia Najsmutnejšieho príbehu lásky v poslednej časti scenára pôvodného slovenského filmu od Andreja Ferka a Petra Jaroša. Etela Farkašová nám krátkou ukážkou umožní nahliadnuť do svojej pripravovanej knihy. Októbrové číslo prinesie aj príspevok Dušana Mikolaja pod názvom Šťastné okolnosti, básne Ivana Kraska, nové verše Jany Tichej, pravidelné rubriky, viaceré recenzie a mnoho iného. V zápisníku sa Slovenské pohľady rozlúčili s Marošom Bančejom. Číslo výtvarne sprevádza výber z tvorby Lucie Dunajovej.

Jana Šimulčíková: Lyrika do kufrika, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2019, str. 72

Ozajstná lyrika v mori veršovania

KNIHA TÝŽDŇA

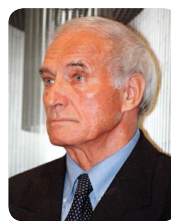
Poznájú ju najmä starší čitatelia, to však nech neodrádza mladých, lebo ak majú chvíľu čas na skutočnú poéziu bez umelých mihalnic, nalakovaných slov a ich poetického eskamotérstva (čo sa veľmi často objavuje v našej súčasnej poézii), nech chytrou siahnu za touto knižičkou a otvorí kufrik plný jemnej lyriky, na akú boli naučení od čias Smreka a Žáryho, ale aj o generáciu mladších poetov s Rúfom na čele. V záplave moderných básnických kníh a knižičiek je Šimulčíkovej poézia ako svieži vzduch, čo k nám zavial kdesi od hory, keď už sme pomaly zabudli na jeho vôňu.

Pri mene Jana Šimulčíkovej sa čitateľom obyčajne vybaví novinárka – autorka sviežich fejtónov, reportov a besedníc – z ponovembrovej tlače, predovšetkým v denníku Republika, ale mnohým, najmä ženám, istotne aj spisovateľka, ktorá má na konte veľa kníh a v rozličných druhoch i žánroch – próza a veršovačky pre deti, poviedky a novely zo sveta dospievajúcej mládeže, psychologická próza – najmä s tematikou jemných citových vzťahov medzi ľuďmi, osobitne medzi mužom a ženou, vo chvíľach slávnostných píše krehké verše. Nie často. Za posledných dvadsať rokov vzala na milosť a knižne vydala len dve básnické zbierky, ak nerátame verše pre deti, básni Brnkanie na city a Pred zrkadlom. Lyrika do kufrika – vidí sa mi – osloví najviac a najširší okruh čitateľov (a čitateľiek, pravdaže!).

Vincent Šabík, muž s prehľadom vo svetovej a v slovenskej literatúre o novej knižke Jany Šimulčíkovej sa nedávno vyjadril v Literárnom týždenníku jednoznačne: „Šimulčíkovej Lyrika do kufrika lyrikou skutočne je, teda žánrom, ktorý vzhľadom na plytčinu alebo eskamotáž vydávaných zbierok je v súčasnej poézii vzácny. Ide o silný (nie povrchný ani lacno sentimentálny) emotívny náboj. Smútok dohasínajúcej ľúbosti, zmierenie s pribúdajúcim vekom, daňové priznanie pred veľičinou večnosti...“ Povedané presne a pekne. O knihe, ktorá neprikrášľuje život, lebo ho prikrášľovať netreba.

(jč)

MEMORIÁL

Na tomto mieste mal byť podobný rámček, iba s iným záhlavím. Hlavička mala znieť: Medailón. Venovať sa mal mužovi, ktorý bol jedno polstoročie výraznou osobnosťou slovenskej architektúry, dokonca aj vo veľmi nevdácných a neprajných časoch tzv. socialistického realizmu, Ferdinandovi Milučkému. Práve by bol mal deväťdesiat rokov a my sme si chceli pripomenúť jeho narodeniny. Zhruba mesiac pred nimi nás opustil. Hlavička sa zmenila. Potreba pripomenutia zostala.

Nečakané: namiesto vinšovania sústrast'

Ferdinand Milučký, chlapec z Rajca, klampiarov syn, čo si rád kreslil všetko, čo videl okolo seba, sa po maturite na žilinskom gymnáziu dostal v roku 1949 na fakultu architektúry a pozemného staviteľstva, zažil ešte profesorov, priekopníkov slovenskej architektonickej moderny, Emila Belluša, Eugena Kramára či J. Koulu skôr, ako ich stihli zo školy povýhadzovať, u profesora Koulu získal po absolvovaní dokonca miesto asistenta. S Koulom, nadšencom tradičnej slovenskej architektúry, absolvoval aj rozsiahly výskum po Slovensku, ktorý sa hlboko zapísal do tvorivého myslenia citlivého mladého muža. Istý čas asistoval národnému umelcovi Bellušovi, vtedy a im podarilo presadiť projekt hotela Devín na dunajskom nábreží, v tých rokoch jediné moderné zariadenie tohto druhu na Slovensku. Veľké možnosti na ozajstnú tvorbu však v oných päťdesiatich rokoch neboli, ale Milučký si akosi vždy našiel medzičku, ktorou sa mu podarilo „prepašovať“ aspoň projekt moderného interiéru, a v šesťdesiatich rokoch aj na významných dielach – povedzme Bratislavskej reštaurácie a Slovenskej koliby na Expo 67 v Montreale a najmä v súťaži o prvé slovenské krematórium – v bratislavskom Lamači v roku 1960. Rozličné prekážky síce spôsobili, že krematórium sa dokončilo až v roku 1968, ale na to bol už Milučký zvyknutý – súťaž na Dom umenia v Piešťanoch vyhral v roku 1958, projekt mu schválili o desať rokov a veľkoryso riešená stavba sa otvárala o ďalších jedenásť rokov – zdroj piešťanskeho kultúrneho centra od projektu po otvorenie trval dvadsaťjeden rokov. Odmenu pre tvorcu mohlo byť len vedomie, že obe stavby sa považujú za jedny z našich najlepších architektonických diel druhej polovice 20. storočia. Medzitým dlhé roky pracoval na obnove Hradu, súčasná podoba je z veľkej časti jeho dielom. Bol päťnásobným nositeľom Ceny D. Jurkoviča, dostal Rad L. Štúra a v Rakúsku Cenu J.G. Herdera. (jč)

HUMORESKA

Ľahko sa Orwellovi písal román 1984. Oceánia bola jednotným štátom – bez krajov, bez okresov. Lokálne problémy neexistovali, poľažne neexistovali problémy. Problémy boli len v predstavách problémových ľudí. Problémovi ľudia boli eliminovaní, prevychovaní alebo odstránení. Efektívne metódy odstránenia celospoločenských problémov. Lenže na Slovensku ťažko nájsť problém, ktorý by trápil všetkých rovnako. Nezamestnanosť? Nízke platy? Kde, v Bratislave či na východe? Založí si bratislavský mládenec politickú stranu a čuduje sa, že v Košiciach ju nechcú voliť. Aj

keď sľubuje modré z neba, metro v hlavnom meste a električku do Petržalky, nielen na jej začiatok... Akútny problém pre Šarišana. Zanáďava si dedo v Zemplíne

im rovno predchádzať. Začalo zavádzať newspeak, novoreč, nový umelý jazyk. V novoreči sa nevhodné témy nedajú slovne či písomne vyjadriť, ani len pri-

a súdnym dohrám pomenovania problémov, bolo by vhodné vyprofilovať povolené témy, názvy a spôsob ich používania v úradnom i súkromnom styku. Verejné

je hlúposť. Schválené výrazy by boli: Správne, to ma teší. Na súkromné témy by boli vypracované manuály, scenáre ideovo bezproblémovej, radostnej konverzácie. Pre príchod dieťaťa zo školy by bol text napríklad na strane tri: Vitaj doma, škola je základ života. Pre oneskorený príchod manžela zase príhovor zo strany šestnásť: Škoda, že prichádzaš až teraz.. Problémovi novodisidenti by si niekde pred krčmou síce rozoberali svoje neschválené, to znamená protištátne témy len tak na divoko, ľubovoľnými výrazmi. A doma by sa rozprávali o hocičom. Až kým by neskončili v base. Alebo zaplatili pokutu. Krajinu si rozvracať nedáme. Milan ČASNOCHA MIKŠ

Hlas volajúceho v Zemplíne do Bratislavy nepočuť

pri pohľade na svoj vykradnutý dom, spustošené hospodárstvo a poličko obrábané cudzími ľuďmi. Hlas volajúceho v Zemplíne do Bratislavy len ťažko doletí. Jednoducho, sme príliš „dlhá“ krajina na to, aby sme si všetci rozumeli.

Orwellovo Ministerstvo pravdy Oceánia vynášlo metódu, ako problémy nielen riešiť, ale

blížne. Jednoducho nie sú na ne slová. Ako povedať, že mi niečo prekáža, keď to neviem pomenovať? Na Ministerstve pravdy Oceánia pôsobili amatéri. V porovnaní so Slovenskom. U nás sa vynášiel vyšší level novoreči. Kým v Orwellovej novoreči sa nedali problémy pomenovať, u nás sa nesmú pomenovať. Aby sa predišlo nedorozumeniam, policajným

témy by vydávalo ministerstvo vnútra a ministerstvo kultúry na príslušný týždeň až rok podľa závažnosti, samozrejme, zákonom. Napríklad na štyridsiaty tretí týždeň by to bola dojivosť oviec, výsledky hokejových zápasov a pleseň banánov. V krčme by sa vytvorili diskusné krúžky k jednotlivým témam. Nepovolené výrazy by boli napríklad: To

Umným slovom vlieval dobrotu vlastnej duše a naprával, čo stihli pokaziť zlé pomery a príklady

Pedagogická činnosť Augusta Horislava ŠKULTÉTYHO

Július LOMENČÍK – Foto: archív SNN

Medzi jedinečnú štúrovskú generáciu v slovenských dejinách patrí aj básnik, pedagóg a kultúrno-osvetový pracovník August Horislav ŠKULTÉTY (7. 8. 1819 Veľký Krtíš – 21. 5. 1892 Kraskovo), ktorý z nepochopiteľných dôvodov sa nespomína medzi reprezentatívnymi štúrovcami. Pritom jeho účasť v národnom živote mala závažnú dôležitosť a nebola bezvýznamná. Bol jedným z popredných protagonistov štúrovského hnutia i memorandovo-matičného obdobia. Participoval na vzniku novej slovenskej politickej koncepcie, ktorá deklarovala svojbytnosť a samostatnosť slovenského národa. Zásadne sa podieľal na tvorbe základných obrodeneckých a štátoprávných dokumentov Slovákov do roka 1918: Žiadosti slovenského národa (1848), Memorandum národa slovenského (1861); spolupôsobil pri založení Tatrina (1844) a Matice slovenskej (1863).

Ako prvý z rovesníkov sa prezentoval zbierkou poézie pod názvom Básne – v nej ako mladý básnik načúva poslom „slávikom“ o novom živote, o vzkriesení národa. No v básňach Najvyšší blah, Radosť ze života a Ku mládeži sa ukazuje predovšetkým ako učiteľ mládeže, šíriaci nadšenie a vysoké ciele, obetavosť a vedomie, že táto mládež má dvojité zvláštne poslanie, že od nej závisí budúcnosť národa. Neskôr sa poézii venoval len sporadicky.

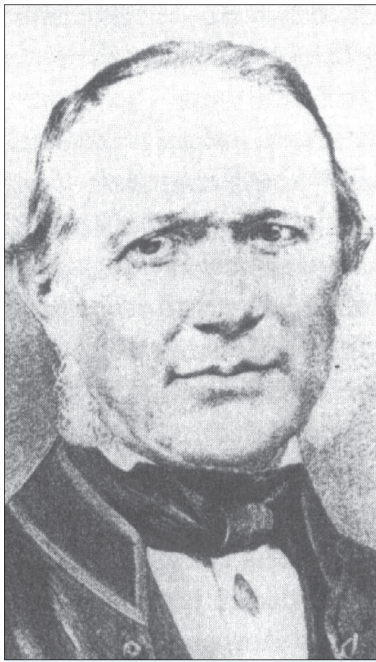
■ ZBERATEĽ SLOVESNOSTI

Spolu s Jonatanom Čipkom vydal dva diely „zábavníka pre dieťky“ Zornička (1846, 1847), ktoré predstavujú začiatok nového typu literatúry pre deti a mládež. Podobný charakter mala aj Rečňovanka pre sloveskú školu 1, 2 (1850, 1855), zbierka poézie viacerých autorov, na ktorej sa Škultéty autorsky zúčastnil. Mikuláš Dohnány v Slovenských pohľadoch hodnotil Rečňovanku nasledovne: „Slovenské školy sa tešia, keď len akú takú slovenskú knižôčku dostanú; zdvojnásobená musí byť ale radosť táto, keď môžu uvítať priateľku tak krásnu, tak milú a ozdobnú, aká sa k nim hlási v dielku p. A. H. Škultétyho...“

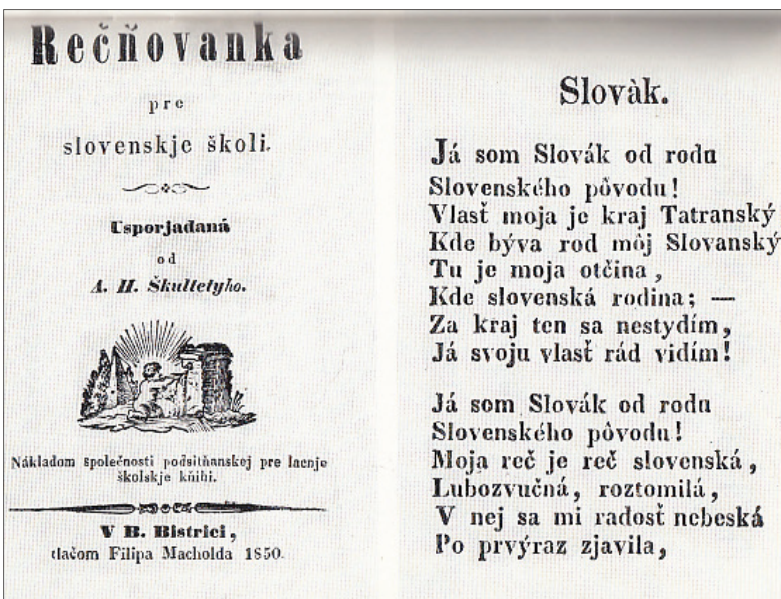
Bol vytrvalý zberateľ a umelecký rozprávač ústnej ľudovej slovesnosti; bol to on, čo si vybral Pavla Dobšinského za spolupracovníka pri príprave knižného vydania prvých sústavných zbierok slovenských ľudových rozprávok. V rokoch 1858 – 1861 vydal spolu s P. Dobšinským Slovenské povesti, východiskové dielo slovenskej folkloristiky. Škultéty však ako osnoveateľ, tvorca doplatil na svoju skromnosť – z mnohých reedícií Slovenských prstonárodných povestí sa jeho meno neskôr vytratilo!

Pedagogická činnosť A. H. Škultétyho v užšom zmysle je oproti jeho sústavnej ľudovovychovnej činnosti časovo obmedzená len na jeho pôsobenie ako správcu a profesora Slovenského evanjelického a. v. gymnázia v Revúcej (1862 – 1874). Iniciatíva pre vznik slovenských stredných škôl vznikla nastolením školskej požiadavky slovenských gymnázií v Memorande národa slovenského (1861), čo dalo nový impulz na uskutočnenie myšlienky založenia slovenskej strednej školy v Gemeri. Rozhodnutie v tomto smere padlo u Augusta Horislava Škultétyho na fare v Rozložnej za účasti viacerých národovcov, ktorí sa vracali zo „žádušnice“ za Pavlom Jozefom Šafárikom v Koberliarove 21. novembra 1861, za prítomnosti duchovného otca myšlienky čisto slovenskej strednej školy v rámci revúckej evanjelickej cirkvi Štefana Marka Daxnera, ktorému sa podarilo v zložitých okolnostiach získať povolenie, súhlas vrcholných evanjelických inštitúcií na otvorenie školy a najmä vlády v Budíne (11. augusta 1862).

Pri zriaďovaní gymnázia vážny problém v otázke správcu vyriešil gymnaziálny výbor na svojom zasadnutí 14. augusta 1862 zvolením za dočasnú správcu A. H. Škultétyho, ktorého patronátny konvent 16. septembra 1862 potvrdil nielen vo funkcii, ale aj jeho vymenovanie za druhého učbára čiže gymnaziálneho profesora.

Popredný štúrovec August Horislav ŠKULTÉTY

Škultétyho literárna tvorba sa nie vždy po zásluže oceňuje – on povzbudil Dobšinského vydaním zbierky ľudových rozprávok a sám s Jonatanom Čipkom vydal dva diely Zorničky a zostavil aj zbierku poézie Rečňovanky, do ktorej aj sám prispel.

dil nielen vo funkcii, ale aj jeho vymenovanie za druhého učbára čiže gymnaziálneho profesora.

■ KOMENSKÉHO VZOR

Na slávnostnom otvorení 16. septembra 1862 A. H. Škultéty v príhovore zdôvodňoval potrebu slovenských vzdelancov schopných rozširovať v slovenskom národe dosiaľ tak chýbajúcu osvetu a vzdelanosť; vyslovil presvedčenie, že gymnázium má značné predpoklady svojho rozvoja a uviedol spôsoby, ktorými ho bude treba uskutočňovať; v závere zdôraznil, že duch, v ktorom má škola pôsobiť, má byť „čisto ľudský... národný... vlastenecký a nakoniec evanjelicko-kresťanský“. Škultéty v prejave nazval školu „svätyňou osvety a vzdelanosti“!

Inauguračná reč je východiskom na spoznanie jeho pedagogicko-didaktických náhľadov. Vychádzal z učenia J. A. Komenského, ktorého v reči nazval „otcom európskej výchovy“. Napokon samotná Škultétyho reč je písaná podľa vzoru Komenského Veľkej didaktiky. Vysoko hodnotil význam vzdelania a školy, a napriek tomu, že bol odchovaný Štúrom a jeho ideálmi, chápal, že vzdelanie a osвета bezprostredne súvisí

s materiálnym rozvojom slovenského národa. Vo výchove kládol dôraz na národný akcent a na vlasteneckú výchovu.

Škultéty hneď od začiatku zabezpečoval chod školy veľmi dôsledne, konštruktívne a tvorivo podľa „Ústrojnosti Slovenského ev. a. v. gymnázia veľkorevúckeho patronátneho konventu“. Osobitný dôraz kládol na budovanie organizačnej štruktúry školy, dotvorenia učebných osnov, zabezpečenie učebnic a vyučovacích pomôcok, pričom sa usiloval vytvoriť v škole tvorivé prostredie medzi žiakmi, ale aj vo vzťahu profesori a žiaci. Mal otcovský prístup k žiakom, k ich potrebám a záujmom, ale bol veľmi prísny k porušovaniu školského poriadku, k rozporom medzi žiakmi a vo svojej pedagogickej praxi bol zástancom tolerance, vzájomného porozumenia a pozitívnych hodnôt v správaní a konaní.

rom posúdiť navrhovanú gramatiku. Výbor napríklad zvažoval spôsob kodifikácie spisovného jazyka v Štúrovej Nauche reči slovenskej, ktorá vyšla nákladom Tatrina. Na pamätňom štúrovskom zhromaždení Tatrina 9. augusta 1847 v zásade prijali slovenčinu stredoslovenského charakteru ako základ pre celonárodný jazyk. August Horislav Škultéty bol aktívny aj v Matici slovenskej – pracoval v odbore „slovesnom“ a „pre školské knihy“ a po vzniku vedeckých odborov Matice slovenskej (1868) sa A. H. Škultéty stal členom literárneho odboru.

■ POTREBA UČEBNÍK

Škultéty si ako profesor a správca gymnázia plne uvedomoval nedostatok potrebných učebnic. Napríklad pri vyučovaní slovenčiny v nižších ročníkoch sa síce používala učebnica gramatiky od Halúzku a Fraňa Mráza i čítanka od Černého, ale na požiadavky gymnázia to nestačilo a vyššie ročníky vyhovujúce učebnice nemali. Preto pre potreby vyučovania slovenskej reči napísal učebnicu Prosodie pre IV. triedu a Historiu literatúry Česko-Slovenskej pre VII. a VIII. triedu. Do tlače síce boli pripravené, ale pre nepriaznivé kultúrno-spoločenské pomery už nevyšli. Aj napriek tomu zohrali vo výchove a vzdelávaní žiakov významnú úlohu. Napísal aj učebnicu Rhetoriky a Poetiky pre V. a VI. triedu (zostala v rukopise). Napokon úlohu pedagógov aj bolo neustále sa zdokonaľovať v pedagogickej práci na základe nielen štúdia nových poznatkov vo svojom odbore, ale aj vlastnou tvorivou činnosťou pomáhať skvalitňovať výchovno-vzdelávací proces, okrem iného aj tvorbou potrebných učebnic, ktorých bol nedostatok.

H. Škultéty významnú úlohu zohral aj v organizácii krúžkov, napríklad vzdelávacieho

spolku, ktorého „cieľom bolo vzájomné vzdelávanie sa mládeže slovenskej pestovaním materinskej reči, ducha národného a ušľachtilých mravov...“ Ako patrón spolku A. H. Škultéty navštevoval všetky zasadania, usmerňoval priebeh schôdzok, ale svoju mienku nikomu nevnucoval a dbal, aby mládež samostatne rozmyšľala a konala. Neskoršie pri vzdelávacom spolku jeho pričinením bol založený aj rečnícky spolok, „aby sa dospievajúca mládež mohla vzdelávať aj v slobodnom rečení“. Vytvorením takéhoto tvorivého ovzdušia sa podnecovali literárne ambície žiakov priaznivo ovplyvňujúce ich literárno-umelecké pokusy. Do prostredia revúckeho gymnázia spadajú literárne začiatky niektorých našich básnikov, spisovateľov, literárnych historikov a kritikov, napríklad Kolomana Banšella (1850 – 1887), M. Bodického (1852 – 1935), Jozefa Škultétyho (1853 – 1948) a iných.

■ PEVNÝ V POSTOJOCH

Škultéty ako ústredný slovenčinár mal najväčšie pedagogické skúsenosti. Viacero výchovných a vzdelávacích metód si tvorivo osvojil v bratislavskom Ústave, kde bol námestníkom profesora Juraja Palkoviča; v rokoch 1839 – 1841

Rodný dom A. H. Škultétyho vo Veľkom Krtíši

pod jeho vedením sa úspešne rozvíjala výchovno-vzdelávacia práca, pričom Škultéty udržiaval vysoký pracovný a morálny charakter slovenských študentov. Získané pedagogické spôsobilosti potom vhodne a primerane uplatňoval vo svojej učiteľskej praxi na gymnáziu v Revúcej. Aj ako aktívny literárny tvorca si plne uvedomoval, že hodnota obsahu literatúry v porovnaní s ostatnými predmetmi v učebnom pláne nie je len v jednosmernom poznávaní a osvojení si základných zákonitostí historickej genézy literárneho procesu, ale zároveň aj prenikaním do histórie životných osudov ľudí, cez ktorých sa žiak môže dopracovať aj k sebe samému. Vo výchovno-vzdelávacom procese prekonával niektoré tradičné predstavy o pedagogike ako teórii, keď žiak bol považovaný len za objekt vzdelania, ktorého bolo potrebné „naplniť vedomosťami ako nádobu“; presadzoval a uplatňoval tendenciu, že žiak je formujúca sa bytosť s vlastnými individuálnymi potrebami svojho osobnostného rozvoja. Historik Július Bolfik označil Škultétyho poňatie pedagogickej práce za pokrokové, pretože videl „... vzdelávanie v udržiavaní rovnováhy medzi vitálnou túžbou žiaka po poznání a medzi spoločenskými požiadavkami, ktoré škola sprostredkúva celým svojim usporiadaním vrátane vedenia učiteľov, obsahu vyučovania a pedagogických metód.“

Morálny profil A. H. Škultétyho ako pedagoga zvýraznil Svetozár Hurban Vajanský, ktorý ho v nekrológu označil za pedagoga telom i dušou, „... zrodený za vodcu zrelšej mládeže. On vplýval na mládež menej prísnosťou, no viac ľarchou svojej mohutnej osobnosti, srdcom, jako sa hovorí. On nesmiel sa nad žiadnym chybným krokom, ani nezúril: vlieval umným slovom dobrotu vlastnej duše a naprával duchovnou indukciou to, čo stihli pokaziť pomery a zlé príklady. A nadovšetko, peľ starého štúrovského idealizmu pršal s neho na mládež vekov nových; on, čo pedagóg, stal sa prenášaťom ducha dobrého z čias veľkých a polozabudnutých. A on žil v mládeži.“

Pre A. H. Škultétyho bola výchova a vzdelávanie vecou nielen rozumu, ale i srdca. Slová vyslovené v otvárajúcej reči v roku 1862 naplnil A. H. Škultéty statočnými skutkami, čo je viac ako len príkladom humanistu, národovca, básnika, pedagoga, kultúrneho a ľudovovychovného pracovníka. Práca a život Škultétyho pred založením a po násilnom zániku revúckeho gymnázia v roku 1874 má silný humanistický a národný charakter. Vo svojich postojoch nezakolísal ani vtedy, keď sa predovšetkým na jeho hlavu zosypala lavína nepráv a obvinení proti gymnáziu. A. H. Škultéty bol udomelý slovenský a slovansky citiaci vlastenec, ktorý nikdy neskľzol do nacionalizmu. Jeho krédom bola sloboda všetkých národov a bratstvo medzi nimi. Bolo to krédo, o ktoré sa usiloval celý život.

Článok o spomienkovej oslave k výročiu tohto významného slovenského buditeľa si prečítate na strane 11.

Od narodenia Augusta Horislava ŠKULTÉTYHO uplynulo dvesto rokov Žil život ťažký, ale plodný, naplnený vierou

Text a foto: Eva GALLAYOVÁ, predsedníčka MO MS vo Veľkom Kríši

Dni Augusta Horislava Škultétyho patria už desaťročia k tradičným aktivitám Miestneho odboru Matice slovenskej vo Veľkom Kríši a Občianskeho združenia Spoločnosť Augusta Horislava Škultétyho vo Veľkom Kríši. Trvajú od jari do jesene.

Venované sú významnej osobnosti slovenského národného života evanjelickému farárovi, básnikovi, publicistovi, riaditeľovi prvého slovenského gymnázia a oddanému maticiárovi Augustovi Horislavovi Škultétymu, od narodenia ktorého 7. augusta uplynulo dvesto rokov. Jeho pamiatku sme si pripomenuli na službách Božích v evanjelickom chráme vo Veľkom Kríši druhú augustovú nedeľu, kde sa narodil a kde ho pokrstili. Patril k mužom štúrovej generácie, bol národným buditeľom a perom a duchom bojoval za práva Slovákov v Uhorsku. Svoj život zasvätil službe slovenskému národu, a keby sa tak nestalo a jeho práca bola márna, netúžili by sme dnes po najlepšom vzdelaní pre naše deti.

August Horislav Škultéty bol horlivý Slováčok. Žil život ťažký, ale plodný a naplnený vierou. Bol evanjelickým farárom a počas pôsobenia v Tisovci založil miestnu cirkevnú knižnicu, nedeľnú školu, zostavil evanjelický spevník a začal pracovať na prvom vydaní slovenských ľudových povestí a rozprávok spolu s Pavlom Dobšinským. Jeho schopnosti a talent neboli po vôli vrchnosti a tento príkladný a horlivý slovenský evanjelický farár bol preložený na pôsobenie do chudobnej slovensko-maďarskej dediny Dlhá Ves a neskôr do Rozložnej. August

Podpredseda MS Marek HANUSKA na spomienkových oslavách A. H. Škultétyho vo Veľkom Kríši

Horislav Škultéty však naďalej zostal v kontakte s učiteľmi a farármi. Po páde Bachovno režimu sformovali aj Slováci svoj program v Memorande národa slovenského a vyslovili sa za požiadavky všestranného rozvoja národa, čoho výsledkom bolo založenie Matice slovenskej (1863) a slovenských gymnázií. Za učiteľa a správcu Prvého slovenského evanjelického gymnázia v Revúcej bol od septembra 1862 vybraný A. H. Škultéty. Pri gymnáziu vznikla aj dievčenská škola a slovenský učiteľský ústav, čo malo veľký význam pre vzdelávanie v materinskom jazyku na

ľudových školách. Po dvanásťročnom pôsobení a prenasledovaní maďarské úrady slovenské školy zatvorili. August Horislav Škultéty prišiel nielen o zamestnanie, ale aj svoj majetok a zostal bez existenčných prostriedkov. V roku 1875 ho zvolili za evanjelického farára v Kraskove, kde svoj život plný biedy, živorenia, ale bohatý prácou pre mládež a slovenský národ 21. mája 1892 pred sto dvadsiatimi siedmimi rokmi dokončil.

Spomienkové oslavy sa začali programom pred zborovým domom, kde je umiestnená pamätná tabuľa venovaná A. H. Škultétymu. K účastníkom

sa prihovril Ján Brlož, predseda Kraiskej rady Matice slovenskej v Banskej Bystrici. Po položení venca na znak vďaky a úcty nášmu rodákovi zazneli básne písané perom Augusta Horislava Škultétyho a hymnické piesne v podaní zmiešaného speváckeho zboru Nádej Kto za pravdu horí a Hojže, Bože.

Spomienkový deň na nášho rodáka A. H. Škultétyho pokračoval v chráme Božom, kde na úvod zaznela báseň Pocta Augustovi Horislavovi Škultétymu od J. Reznika a príhovor Mgr. Márie Hroncovej, predsedníčky OZ Spoločnosť A. H. Škultétyho, o živote nášho rodáka. Slávnostný deň pozdravil aj prvý podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja Mgr. art. Roman Malatinec, viceprimátor mesta Veľký Kríš MUDr. Mirko Trojčák a prvý podpredseda Matice slovenskej Mgr. Marek Hanuska. Posolstvo života a diela A. H. Škultétyho predstavila videoprojekcia, skrátaná verzia dokumentárno-hraného filmu nakrúteného členmi OZ Spoločnosť A. H. Škultétyho o jeho živote a diele pre edukačné ciele na miestach jeho štúdií a pôsobísk.

Meno a posolstvo života a diela Augusta Horislava Škultétyho sa vo Veľkom Kríši pripomína v pomenovaní ulice, námestia, školy, knižnice, osvetovými a vzdelávacími podujatiami, ako sú spomínané Dni A. H. Škultétyho a celoslovenská literárna súťaž Škultétyho Rečňovanky. V areáli evanjelického cirkevného zboru sa zachoval objekt, v ktorom sa A. H. Škultéty narodil. Práve toto dedičstvo je našou snahou zveľadiť a múdro s ním naložiť. Finančná zbierka na tento cieľ je na základe žiadosti OZ A. H. Škultétyho Ministerstvom vnútra SR predĺžená do 20. februára 2020.

MATICNÉ DEPEŠE

Nezabúdajú na Ťažkého

Klub Martina Rázusa Maroško pri MO MS v Brezne a Horehronské múzeum pripravili vo štvrtok 19. septembra spomienkové stretnutie na spisovateľa Ladislava Ťažkého pri príležitosti jeho nedožitého deväťdesiateho piateho výročia narodenia. Životom a dielom spisovateľa sprevádzali jeho rodáci z Čierneho Balogu Milan Kováčik a Štefan Gierl.

Deň kroja

Deň kroja nebol iba v Banskej Bystrici, ale vydaté podujatie pod týmto názvom pripravili aj v okresnom meste Snina. Ten celoslovenský Deň kroja sa uskutočnil už po druhý raz pod patronátom časopisu Slovenka a hlavná organizátorka M. Reháková na ňom okrem iného odovzdala Pamätný list detskému folklórnemu súboru Čečinka, ktorý pôsobí od roka 1978 pri ZUŠ J. Kresánka v Bratislave a vedie ho B. Čečková. Jubilejná štyridsaťročná Čečinka sa na banskobystrickom pódiu predstavila Tancami zo Štrby. V programe nechýbal ani novozámocký Maticiárnik, ktorý uviedol pásmo pod názvom Hádanka z Telgártu.

Ocena Fučíkovú

O mestských počtách v Nových Zámkoch nepíšeme premiérovo. Zastupiteľstvo o nich rozhodlo 4. septembra. Cenu Pro Urbe dostanú Katarína Fučíková, Tomáš Muzika a novozámocká Základná umelecká škola. Ocenenie in memoriam získa akademický sochár Juraj Meliš, po ktorom uvažujú pomenovať aj mestský park. Čestné občianstvo mesta Nové Zámky v tomto roku neudelia.

Učiteľku a kultúrnu pracovníčku Katarínu Fučíkovú navrhla na počtu Matice slovenská „za jej aktívnu a angažovanú prácu, ktorej výsledkom je aj založenie novozámockého mládežníckeho a detského folklórného súboru Maticiárnik.

Farský deň

S cieľom spoznať sa navzájom, byť si blízko, byť spolu sa vo farnosti Levice-Rybníky uskutočnil Farský deň. V nedeľu prvého septembra zneli melódie hudobnej skupiny Husbands zo Žiaru nad Hronom. Vôňa grilovaných klobásov a špekáčikov bola podmanivá a ochutnávaci sa občerstvili aj kofolou a čapovaným pivom. V súťaži o najchutnejší koláč pod vedením rehoľných sestričiek vincentiek sa strello niekoľko gazdínok a veľkí i mali farníci hlasom určili, komu prípadnú odmenu. Ceny sa rozdávali aj v tombole, kde členovia farnosti prezentovali seba a svoju prácu. Ľudová hudba novozámockého Maticiárnika potešila pritom všetky generácie.

Pendleri zví'azili

Interná doktorandka v Ústave svetovej literatúry SAV Tamara Šimončíková Heribanová získala Cenu Slovenského centra PEN 2019 za román Pendleri, ktorý vyšiel v roku 2018. V ocenennej knihe sa objavujú témy slobody pohybu, migrácie, vlastenectva a kozmopolitizmu. Podľa nestora slovenskej literatúry predsedu odbornej poroty Antona Hykšiča je román dôstojným umeleckým dokumentom o našom živote v nových podmienkach slobody a priam symbolicky sa viaže k tridsiatemu výročiu novembrových udalostí roku 1989.

Pripravuje Emil SEMANCO

Pripomenuli sme si sto sedemdesiate výročie boja dobrovoľníkov pri Turčaku Obelisk bojovníkom za národnú slobodu

Text a foto: Lubomír ŽILA

Revolúcia v rokoch 1848 – 1849 bola prvou, v ktorej Slováci vystúpili v dobrovoľníckom vojsku. S pevným odhodlaním sa zapojili do bojov, aby vydobyli národu to, čo sa im v minulosti nepodarilo. Počas „revolučných meruómskych rokov“ sa pri Turčaku v noci zo 17. na 18. januára 1849 odohral boj, ktorý každá strana opisovala inak. Väčšina autorov sa však zhoduje v tom, že išlo o prieskumnú akciu jedného práporu cisárskej armády.

Cisársky generál Götz sústredoval vojenské oddiely v Mošovciach. V zostave mal aj slovenských dobrovoľníkov. Rozhodol sa, že zaútočí na maďarské vojsko Arthura Gör-

ZABUDNUTÁ HISTÓRIA

geyho. Šestnásteho januára 1849 vyslal jeden oddiel vedený majorom Lewartovským do Kremnického priesmyku, ktorý je obklopený jedľovými lesmi a od hornoturčianskej roviny ho delí kremnicko-maďarská výšina a priesmyk. Oddiel sa v priesmyku

Pri ceste za Turčeka do Kremnice stojí tento obelisk na pamiatku boja slovenských dobrovoľníkov

dostal do kontaktu s predsunutými strážami maďarskej armády, z čoho vznikol ozbrojený stret, do ktorého

sa postupne zapojili sily niekoľkých regulárnych armádnych plukov a slovenských dobrovoľníkov.

Tirolskí jágri z maďarskej armády zaútočili z východného okraja priesmyku a ostreľovali cisárske vojsko. Po nevydarenom útoku sa musela druhá časť vojakov, vedená Karolom Kremnitzerom, stiahnuť pred presilou. Keďže maďarský „Alexander pluk“ a cisárske pluky „Wasa“ a „Deutschmeister“ mali rovnaký výstroj s bielym remeňom, vojaci sa v boji zmiešali a strelali na vlastných spolubojov-

nikov. Cisárska armáda mala prevahu, preto maďarské vojsko bolo prinútené ustúpiť. Po bitke pri Turčaku vojsko ustupovalo cez Zvolenskú dolinu a cez tunel na hlavnom hrebeni Fločovského chrbta, ktorý potom nazvali Görgeyho tunel, prešli až do Banskej Bystrice.

Po bitke ostalo na oboch stranách veľké množstvo padlých a zranených. Cisárske vojsko malo dvadsať padlých a tridsaťpäť zranených, maďarská strana päťdesiatštyri padlých a šesťdesiat zranených. Obe vojská opustili Turček. Ten bol 18. až 23. januára skutočne slobodný, nachádzajúci sa na území nikoho.

Na pamiatku tejto bitky bol pri Turčaku na ľavej strane cesty z Turčeka do Kremnice postavený zhruba šesťmetrový kamenný obelisk. Na obelisku je umiestnený nápis: „Dňa 17. januára 1849 bol boj v okolí tohto pamätníka, v ktorom mali účasť slovenskí dobrovoľníci, čestne bojujúci za práva svojho národa.“

Kto nasýti bohatých

Médiá každý deň prinášajú toľko informácií, že človek má problém uchovať si ich v pamäti. Každý štvorcový centimeter aj každá vysielacia sekunda sú však najmä v mainstreame vyhradené iba pre vyvolených žurnalistov, ktorí splňajú požiadavky majiteľov. Sú však zverejňované aj také názory, ktoré by nemali byť verejnosťou nepovšimnuté, nech sa už objavujú v ktoromkoľvek médiu. Takým bol aj článok v denníku Pravda pod názvom Pomoc hladným ako zločin, ktorý napísala Saša Uhlová 24. júla. Téma, ktorú si novinárka zvolila, by mohla zaujímať aj čitateľov SNN. Budem stručný. V susednom Česku sa rozšírilo hnutie, ktorého cieľom je rozdávať bezdomovcom a chudobným dôchodcom zadarmo teplú stravu aj na verejných priestranstvách. Robia tak všelijaké organizácie na staniách, námestiach a pod., dokonca sa touto bohumilou činnosťou stala známa aj anarchická iniciatíva Food Not Bombs. To však nie je dôležité. Dôležitejšie je to, koľko ľudí tento počin odsudzuje, koľkým to prekáža a koľkých to poburje. Takmer každý, kto na to jedlo má, nedopraje ho tým, čo si ho z rôznych dôvodov nemôžu v potrebnom množstve dovoliť. Môžeme mať na tento spôsob pomoci chudobným rôzne názory, no pravdou je, čo povedala Matka Tereza: „Nie je problém nasýtiť chudobných, problémom je nasýtiť bohatých.“

Rudolf SLEZÁK

DIVADELNÝ ODBOR MATICE SLOVENSKEJ

DOMS

DIVADELNÝ FESTIVAL
IVANA STODOLU

27. 9. – 28. 9. 2019

Kultúrny dom Palúdzka

<p>PIATOK 27. 9. 2019</p> <p>16:00 - Otvorenie Divadelného festivalu 16:10 - DS Katalpa - Hnúšťa TÁPAKOVCI /70 min/ 17:20 - Divadelná fazuľovica 18:00 - DS Podzámkok - Podzámkok ZOBRAČKE DOBRODRUŽSTVO /75 min/ 20:00 - DS ŠAPO Ploštín - Liptovský Mikuláš KLAMÁRKA KETTY /70 min/</p>	<p>SOBOTA 28. 9. 2019</p> <p>11:00 - DS Havran - Rimavská Sobota HLÚPY KUBO /45 min/ - rozprávka pre deti 13:00 - Divadelný guláš 16:00 - Divadelné združenie VAMO - Žilina MOJE MENO MÁM NAPISANÉ NA DVERÁCH /45 min/ 17:30 - DS Divosud - Rimavská Sobota MATKA /60 min/ 19:30 - DS Detviánska Huta - Detviánska Huta KUBO /90 min/ 21:00 - Vyhodnotenie festivalu</p>
---	--

OČAMI MATIČIARA

Po celom Slovensku si občania i predstavitelia štátu a samospráv v minulých dňoch pripomínali sedemdesiate piate výročie SNP. Nebolo to inak ani v Lehoti, kde MO MS v spolupráci s obecnou samosprávou zorganizoval športovo-spoločenské popoludnie. Pripravili ho vďaka ústretovosti Nitrianskeho samosprávneho kraja a obce Lehotá. Počas neho si zašportovali členovia Matice slovenskej, jej sympatizanti, školská a predškolská mládež.

Vďaka organizátorom

Do súťaží v atletických disciplínach (behy, hody, skoky), v petangu, ale aj do volejbalových a futbalových zápasov sa zapojilo bezmála šesťdesiat účastníkov. Športové disciplíny organizačne zabezpečili členovia Matičného klubu mladých pod vedením Milana Ballu, ale aj starší členovia Milan Bako, Beno Šedovič, Štefan Zaujec a Matúš Lisy, ktorý sa postaral aj o hudobnú kulisu. Víťazi dostali od organizátorov vecné ceny a všetci účastníci z radov detí a mládeže sladkú odmenu. V spoločenskej časti programu po štátnej hymne oboznámila prítomných s programom moderátorka podujatia Terézia Andrášiková. Manifest Slovenského národného výboru, ktorý bol zverejnený v Národných novinách 31. augusta 1944, prečítal Matúš Lisy. Po piesni Aká si mi krásna v podaní speváckeho súboru MO MS s harmonikovým sprievodom Antona Nováčka nasledovali prihovory starostu obce Radoslava Kriváčka k sedemdesiatemu piatemu výročiu SNP a predsedu MO MS Lehoty Daniela Pavla ku Dňu Ústavy. Vyše sto účastníkov si ešte vypočulo niekoľko krásnych národných piesní v podaní matičného speváckeho súboru a na záver za veľkého potlesku prítomných starosta obce zapálil symbolickú „povstaleckú“ vatru. Radosť a potešenie z nej mali nielen tí najmenší, ale i starší, ktorí si pri nej aj zaspievali. Dobrá nálada sa preniesla tiež do neformálnej časti osláv, kde sa podávalo malé občerstvenie zabezpečené aj z finančného príspevku niekoľkých matičiarov. Tí, čo vydržali do večera, si mohli vypočuť i zaspievať množstvo krásnych ľudových piesní v podaní novozaloženej hudobnej skupiny pri MO MS Lehotá. Účastníci osláv sa rozchádzali až v neskorých večerných hodinách so slovami vďaka organizátorom za výborne zorganizované podujatie.

Ing. Daniel PAVEL, predseda MO MS v Lehoti

Sté výročie založenia Miestneho odboru Matice slovenskej vo Zvolene

Významný príspevok kultúrnej tradícii mesta

Marek HANUSKA – Foto: Ondrej BARANEC

Trucho nezvyčajne – na Pustom hrade, oslavovali matičiari vo Zvolene storočnicu svojho miestneho odboru. Začiatok slávnosti bol v parku Ľudovíta Štúra, kde Zvolenský spevácky zbor zaspieval štátnu aj matičnú hymnu. Výnimočne však v jeho podaní znela hymnická pieseň Eugena Suchoňa Aká si mi krásna. Otvorenie podujatia patrilo primátorke mesta Ing. Lenke Balkovičovej a predsedovi MO MS Branislavovi Husárovi.

Zvolenski matičiari zvyknú významné podujatia organizovať aj v areáli Pustého hradu, ktorý sa nachádza nad mestom – aj tentoraz, keď si pripomínajú významné jubileum svojho miestneho odboru, sa časť programu osláv storočnice odohrala na tomto starobyľom mieste.

Ten v príhovore stručne zhrnul historické fakty o miestnom odbore a jeho významných členoch. Práve vďaka aktivitě matičiarov vo Zvolene vznikli podujatia ako Štúrovo pero a Štúrov Zvolen. Matica bola i pri vzniku národného výstupu na Pustý hrad. Aj v parku Ľudovíta Štúra, kde sa národný výstup každoročne začína, stoja niektoré busty z iniciatívy matičiarov. Takýmto spôsobom miestny odbor ovplyvnil súčasnú kultúrnu tvár Zvolena.

Podujatie pokračovalo na Pustom hrade aj za účasti predsedu MS Mariána Gešpera, ktorý pri tejto príležitosti odovzdal Zlatú medailu Matice

FOTORIPOST

slovenskej miestnemu odboru a bronzovú za dlhoročnú prácu v matičnom budy z pani Milovi. V kultúrnom programe vystúpil detský FS Poľana z Očovej a ľudová hudba Paprčkovci

z Hriňovej. Matičiari mali na hrade aj svoj stánok, kde prezentovali vydavateľstvo Matice slovenskej a ponúkali všetkým okoloidúcim malé občerstvenie pri príležitosti okrúhleho výročia. Slávnostnú atmosféru kazilo iba premenlivé počasie. Ktovie, či sa naplnia slová predsedu MS a raz si naši potomkovia budú pripomínať dvojité výročie MO na sto dvadsiatom siedmom ročníku Národného výstupu na Pustý hrad.

Na dožinky v Breznici prišiel aj predseda Matice slovenskej M. Gešper

Uvili veniec na oslavu úrody

Text a foto: Lukáš KAŠČÁK

V Breznici neďaleko Stropkova pripravili po žatevných prácach v areáli tamojšieho poľnohospodárskeho družstva dožinky ako oslavu prastarých roľníckych tradícií. Organizátori, medzi ktorými nechýbali matičiari, chceli podujatím vyjadriť vďaka Hospodínovi za tohtoročnú úrodu a tiež aj dopriať si po dobre vykonanej práci kvalitný kultúrny program, v ktorom účinkovali folklórne súbory Brežinky z Mestiska a Orgonina z Vranova nad Topľou s bohatým repertoárom šarišských aj zemplinských piesní, tancov a zvykov. O zábavu sa postaralo aj spevácke duo Vasilenko – Hrib a trio Zornica.

Na oslavách novej úrody v Breznici pri Stropkove vystúpil s príhovorom aj predseda MS Marián GEŠPER, ktorý vyzdvihol skutočnosť, že v dožinkoch sa spájajú všetky hodnoty, na ktorých stojí aj slovenský národ.

Oficiálnu časť programu otvoril starosta obce Slavomír Brendza, ktorý všetkým prítomným privítal a predstavil aj vzácnych hostí z rôznych oblastí spoločenského a politického života, ktorí na dožinky do Breznice zavítali. Potom miestny

farár Andrej Spišák požehnal dožinkový veniec z obilných kláskov. Predseda Matice slovenskej Marián Gešper v príhovore vyzdvihol skutočnosť, že dožinky patria medzi pradávne sviatky, v ktorých sa spájajú všetky hodnoty, na ktorých stojí

slovenský národ – úcta k predkom, práca na prospech obce a spoločnosti, láska k rodnej dedine i Slovensku, ale aj národné a rodinné hodnoty. To všetko sa sprítomňuje v dožinkových slávnostiach a jedno od druhého nesmieme oddeliť. Na podujatí sa zúčastnil tiež podpredseda SNS Cyril Leško a poslanec NR SR Boris Farkašovský. Oficiálne prejavy zavŕšil vystúpením zástupca Ekoproduktu Brusnica, s. r. o., ktorý obhospodaruje breznické polia a lúky. Prítomných nechcel zaťažovať číslami a percentami o úrode, ich pozornosť upriamili na zásadné problémy, s ktorými agrozozorť zápasí, ako je trebárs nedostatok pracovníkov.

Program pokračoval vystúpením známej kapely Senzus a diskotékou, ktorá trvala až do neskorých nočných hodín. Účastníci dožinkovej slávnosti si pochutnali na mäsoových aj syrových výrobkoch a z podujatia odchádzali spokojní, naplnení peknými zážitkami.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

V SNN č. 35/2019 sme sa pýtali na slovenského politika, ktorý priniesol do Rytiarskej sály Bratislavského hradu 3. septembra 1992 na podpis Ústavu SR. Mali ste odpovedať, že tým politikom bol Jozef Prokeš. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: **Simona Drabíková, Pozdišovce; Michal Miko, Nitra-Zobor; Terézia Frimelová, Trenčín.**

• Akým výsledkom sa skončil futbalový zápas medzi maďarskými a našimi futbalistami v Budapešti, na ktorom sa dopustili priaznivci domáceho kolektívu a Veľkého Maďarska neprístopnosti voči Slovákovi, našim reprezentantom a nášmu štátu.

Svoje odpovede aj s prípadnými názormi na šovinistické prejavy maďarských revizionistov posielajte na redakčné kontakty našej administrátorky Ľubici Rišiaňovej.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

21. septembra

– stopäťdesiatpäť rokov, čo sa na Kysuciach narodil Bartolomej Lippay (1864 – 1920), maliar slovenskej krajiny a miest, ktorý sa už v mladom veku stal pápežovým portrétistom a neskôr osobným maliarom cisára Františka Jozefa

– pred sedemdesiatimi piatimi rokmi sovietska armáda obsadila Kalinov (1944), prvú obec na slovenskom území

22. septembra

– stodevät'desiatpäť rokov uplynulo, čo český národný buditeľ a jazykovedec Josef Jungmann poslal v roku 1824 Jánovi Kollárovi list so slovami: „Vaše Slávy dcera najlepšie toho roku plod, všude a všem se líbí...!“

23. septembra

– autor historických próz pre mládež Ján Domasta sa narodil pred sto desiatimi rokmi (1909 – 1989)

– v roku 1944 americké letectvo podniklo druhý vzdušný útok na Bratislavu, tentoraz bez vážnejších následkov; 75. výročie

24. septembra

– pred sto osemdesiatimi piatimi rokmi zorganizoval Gašpar Fejérpataký-Belopotocký prvý národný výstup na Kriváň (1834)

– sedemdesiatpäť rokov od oficiálnej návštevy ríšskeho vodcu SS H. Himmlera v Bratislave v roku 1944

– tridsaťpäť rokov od smrti spisovateľky Zuzky Zgurišky (1900 – 1984), vlastným menom Ľudmila Dvořáková, z diel spomeňme sfilmovaný román Bičianka z doliny, trilógiu Mestečko na predaj, Metropola pod slamou a Zbojnícke chodníčky, humoresky v rozhlase a preklad Haškovo románu Osudy dobrehého vojaka Švejka do slovenčiny

25. septembra

– pred tristo piatimi rokmi (1714) v Rábe (dnešný Győr) sľali hlavu Juliane Korponaiovej, známej Levočskej bielej panej

– pred sto sedemdesiatimi piatimi rokmi (1844) zaviedli u nás výnosom cisára Františka Jozefa poštové známky; pošta musela doručiť list do desiatich míľ v deň podania, zásielku do vzdialenejších miest na druhý deň

– pred sto desiatimi rokmi sa narodil najvýznamnejší predstaviteľ hudobnej tvorby na Slovensku Eugen Suchoň (1909 – 1993), autor oper (Krúňava, Svätopluk...), symfonických diel, chorálových skladieb a kantát

– bývalý predseda Matice slovenskej Marián Tkáč má sedemdesiatku

26. septembra

– jeden z najlepších slovenských architektov Ferdinand Milučký sa dožíva deväťdesiatky (spomeňme aspoň Krematórium v Bratislave, interiéry Hradu, Dom umenia v Piešťanoch, čs. pavilón Expo 67 v Montreale a i.)

27. septembra

– stopäťdesiatpäť rokov od narodenia vedúcej osobnosti slovenského národného hnutia v prvých desaťročiach 20. storočia Andreja Hlinku (1864 – 1938), rímskokatolíckeho kňaza, pltnického syna z Čerňovej

– pred sto štyridsiatimi piatimi rokmi sa v banskoštiavnickom Mestskom divadle hralo po slovensky posledný raz za čias Uhorska (1874); miestni maďaróni vtrhli do sály, vyvolali chaos a úrady preto slovenské predstavenia zakázali

(jč)

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.